

REGIONALNY PLAN DZIAŁAŃ NA RZECZ ZATRUDNIENIA

**DLA WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO
NA 2012 ROK**

Opole, kwiecień 2012

SPIS TREŚCI:

Wstęp	3
1. Działania Wojewódzkiego Urzędu Pracy na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia w województwie opolskim w 2011 roku	5
2. Wybrane aspekty bezrobocia w województwie w 2011 roku	22
3. Wybrane wskaźniki sytuacji gospodarczej	28
4. Wytyczne działań na 2012 rok	32
5. Monitoring i sprawozdawczość	50
Wzór karty działań	52

WSTĘP

- Rok 2012 zapowiada się jako przełomowy dla rynku pracy. Upoważnieniem do takiego stwierdzenia jest kilka obserwacji poczynionych w latach ubiegłych, mających za kontekst skutki światowego spowolnienia gospodarczego. Po znaczącym wzroście liczby bezrobotnych w roku 2009, rok 2010 przyniósł wzrost o zdecydowanie mniejszej dynamice, a rok 2011 niewielki spadek. Ostatnie trzy lata układają się tym samym w pewne *continuum* wytyczone tendencją do poprawy sytuacji. Tym zjawiskom towarzyszyły także pozytywne zmiany w zakresie wskaźników ekonomicznych czy popytu na pracę. Oznacza to, że w roku bieżącym prawdopodobna staje się dalsza poprawa koniunktury, napędzona ponadto przez efekt „EURO 2012” oraz wzrost efektywności zatrudnieniowej aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu odnotowany w roku 2011. Przy zdecydowanie niższych (35% wartości z roku 2010) środkach Funduszu Pracy będących w dyspozycji samorządów powiatowych na aktywizację bezrobotnych, udało się znacznie podnieść rezultaty tego finansowego wsparcia. Przy aktywnej, zaangażowanej i synergicznej postawie szerokiego grona instytucji powiązanych z rynkiem pracy i edukacją – istnieje realna możliwość, by dobrze wykorzystać szanse jakie niesie ze sobą rok 2012.
- W sytuacji, gdy Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na lata 2012 – 2014 wciąż nie został uchwalony, kontekstem dla tegorocznego RPD stają się przede wszystkim strategiczne dokumenty wojewódzkie, takie jak aktualna *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego* czy *Wieloletni plan działań na rzecz zatrudnienia dla województwa opolskiego do 2015 roku*. Przy konceptualizacji niniejszego dokumentu nie można było również pominąć dotychczasowych RPD, które – jak pokazały sprawozdania z ich realizacji – okazały się skutecznym procesem planowania i działań na rynku pracy.
- Tym samym wewnętrzna struktura *Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia dla Województwa Opolskiego na 2012 rok* przedstawia się analogicznie do struktury dokumentów z czterech lat ubiegłych:
Rozdział 1 charakteryzuje działalność Wojewódzkiego Urzędu Pracy w 2011 roku.

Rozdział 2 opisuje ogólnie sytuację na rynku pracy województwa z uwzględnieniem tych kategorii bezrobotnych, które w szczególny sposób są beneficjentami działań podejmowanych w ramach RPD/2012.

Rozdział 3 to ilustracja wybranych wskaźników gospodarczych w 2011 roku.

Rozdział 4 poświęcony jest prezentacji poszczególnych wytycznych (zadań), które stanowią: 1) Aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia, w tym z grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz rejestrujących się po utracie zatrudnienia, 2) Promocja i wspieranie przedsiębiorczości, 3) Wspieranie partnerstwa i współpraca na rynku pracy oraz podnoszenie jakości usług instytucji rynku pracy, 4) Edukacja ustawiczna, 5) Poprawa informacji o rynku pracy. Każda wytyczna ujęta jest w osobnym punkcie, z podaniem kontekstu programowego oraz tabeli zawierającej opisy planowanych działań ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych, partnerów uczestniczących w realizacji, źródeł finansowania oraz spodziewanych efektów. Przy rozbudowanych wytycznych (dotyczących aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia i promocji przedsiębiorczości) dokonano logicznego podziału na działania realizowane przez WUP i powiatowe urzędy pracy ze środków Funduszu Pracy i współfinansowane z EFS oraz – osobno – działania prowadzone przez inne podmioty.

Rozdział 6 zawiera skrótowe zasady monitoringu i sprawozdawczości.

RPD kończy wzór karty działań.

- Podstawowe źródła finansowania działań podejmowanych w ramach RPD na 2012 rok stanowią środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z Funduszu Pracy.

I. DZIAŁANIA WOJEWÓDZKIEGO URZĘDU PRACY NA RZECZ ŁAGODZENIA SKUTKÓW BEZROBOCIA W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM W 2011 ROKU

1. Działania Wojewódzkiego Urzędu Pracy

- Wśród najważniejszych działań na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia, podejmowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu w 2011 roku wymienić należy:
 - realizację, wspólnie z partnerami rynku pracy, Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia;
 - programy realizowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w oparciu o założenia Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
 - pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe.

1.1. Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2011 rok

- RPD na 2011 rok miał swoje umocowanie prawne w Ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Analiza sytuacji na rynku pracy województwa, możliwości podmiotów współtworzących RPD oraz dostępności źródeł finansowania, pozwoliła wyodrębnić 5 wytycznych, definiujących obszary związane z rynkiem pracy i zatrudnieniem w regionie, gdzie intensyfikacja działań na rzecz poprawy sytuacji była najbardziej celowa:
 - 1) Aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia, w tym z grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz rejestrujących się po utracie zatrudnienia;
 - 2) Promocja i wspieranie przedsiębiorczości;
 - 3) Wspieranie partnerstwa i współpracy na rynku pracy oraz podnoszenie jakości usług rynku pracy;
 - 4) Edukacja ustawiczna;
 - 5) Poprawa informacji o rynku pracy.

- Podstawą opracowania dokumentu były zadania, określone przez partnerów współuczestniczących w realizacji RPD na 2011 r., tj. wojewódzki i powiatowe urzędy pracy, Komendę Wojewódzką Ochotniczych Hufców Pracy, Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych, Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Informatycznego i Politechnicznego, Państwowy Instytut Naukowy Instytut Śląski. W styczniu 2012 roku przedłożyły one sprawozdania ze stopnia realizacji zadeklarowanych zadań, co pozwoliło określić skalę zaangażowanych środków i liczbę odbiorców wsparcia oraz efekty osiągnięte w ramach każdej z wytycznych.
- Bez wątplenia największa intensyfikacja działań nastąpiła w obszarze bezrobocia. Tutaj poniesiono największe nakłady (ponad 82 mln zł) i tutaj zaktywizowano najwięcej osób (ponad 16 tys.). Uzyskano również wysoką efektywność, zwłaszcza w przypadku niektórych form wsparcia (np. prac interwencyjnych, szkoleń i staży). Dzięki temu, pomimo znaczącego spadku nakładów ze strony Funduszu Pracy na aktywizację bezrobotnych, udało się na koniec 2011 roku osiągnąć niewielki spadek wielkości bezrobocia jak i stopy bezrobocia (o 0,3%). Warto również zaznaczyć, że rok 2011 przyniósł pewną poprawę (spadek procentowego wskaźnika udziału w bezrobociu) w kategoriach osób w wieku do 25 lat. Ponadto – niejako w tle działań stricte aktywizujących – prowadzona była na szeroką skalę jakże istotna pomoc doradcza, która objęła (ze strony urzędów pracy i OHP) ponad 8,6 tys. osób.
- Swoje bezpośrednie przełożenie na poprawę sytuacji na rynku pracy województwa miała również realizacja zadania związanego z promocją przedsiębiorczości. Środki wydatkowane w ramach RPD 2011 wyniosły ok. 22 mln zł, z czego największa pula została skierowana na przyznawanie środków finansowych osobom bezrobotnym na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. Dzięki tej pomocy zarówno zmniejszyło się bezrobocie, jak i rozwinęła regionalna przedsiębiorczość, która i tak od lat notuje niezłą koniunkturę. Powstały nowe firmy, które – jeżeli nauczą się korzystać z unijnej pomocy finansowej – mogą się dalej rozwijać, również w sferze wzrostu zatrudnienia. Ważnym elementem tego zadania była promocja postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży, prowadzona przede wszystkim przez OHP.

- Za działaniami ukierunkowanymi w sposób bezpośredni na sytuację na rynku pracy szły zadania związane ze zwiększeniem partnerstwa na rynku pracy oraz jakości usług rynku pracy. Nie sposób przecenić ich znaczenia: trudno bowiem mówić o skutecznym działaniu na rynku pracy bez ponadinstytucjonalnej współpracy, do której każdy partner wnosi swoje doświadczenia, wiedzę, potencjał i inny sposób widzenia problematyki tego rynku. Największe znaczenie w przypadku RPD przypada porozumieniom pomiędzy instytucjami a pracodawcami w celu pozyskiwania ofert pracy oraz różnymi podmiotami realizującymi projekty w obszarze rynku pracy. W tym kontekście efekt partnerstwa uwidocznił się także w innych wytycznych RPD.
- W czasach, gdy głośno mówi się o znaczeniu „uczenia się przez całe życie” i o zanikaniu tradycyjnego przywiązania do jednego zawodu i jednego zakładu pracy, dużego znaczenia nabiera organizacja systemu kształcenia ustawicznego. Działania w ramach RPD 2011 koncentrowały się głównie na organizacji szkoleń oraz innych form doskonalenia zawodowego dla różnych grup społecznych i zawodowych. Wśród tych grup wyróżniały się kadry oświaty – dzięki czemu stworzona została możliwość zwiększenia jakości usług edukacyjnych, zwłaszcza w obrębie systemu kształcenia w formach szkolnych. Ilościowe wskaźniki tej wytycznej podniosła także znacząco realizacja Działania 8.1` PO KL. Łącznie na realizację tej wytycznej wydano ok. 27 mln zł.
- W trakcie realizacji RPD na 2011 rok mocny nacisk położony został na poprawę informacji o regionalnym rynku pracy. Na szeroką skalę prowadzono działalność badawczą związaną z rynkiem pracy, rozszerzoną znacznie dzięki pojawieniu się dwóch ważnych podmiotów: Opolskiego Systemu Informacji Społeczno – Gospodarczej (UMWO) i Obserwatorium Integracji Społecznej (ROPS). Znaczenie badań polega przede wszystkim na możliwości ich wykorzystania w praktyce rynku pracy: by jednak było to możliwe, wyniki badawcze muszą zostać szeroko udostępnione wraz ze wskazaniem kierunków ich wykorzystania.

1.2. Działania wdrażające Europejski Fundusz Społeczny

- Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu w roku 2011 przede wszystkim wypełniał swoją rolę Instytucji Wdrażającej II-go stopnia w zakresie wdrażania priorytetów VI-IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Główne zadania opisano poniżej.
- Dokonanie weryfikacji formalnej wniosków PO KL/ Informacje o wynikach oceny formalnej/ zarejestrowanie wniosku w KSI i nadanie niepowtarzalnego numeru identyfikacyjnego:
 - w 2011 r. w ramach Priorytetów VI-IX PO KL dokonano oceny formalnej 842 wniosków o dofinansowanie realizacji projektów systemowych i konkursowych,
 - prowadzono rejestrację wniosków w Krajowym Systemie Informatycznym.
- Zorganizowanie posiedzenia Komisji Oceny Projektów, zmiana statusu wniosków, nadanie wnioskowi statusu zatwierdzony/ odrzucony.

W 2011r. ogłoszono łącznie 4 nabory na realizację projektów systemowych oraz 21 konkursów na realizację projektów w ramach Priorytetów VI-IX PO KL. Zorganizowano 42 posiedzenia Komisji Oceny Projektów oraz 20 posiedzeń będących efektem pozytywnego rozpatrzenia protestów wnoszonych przez wnioskodawców.
- **Sporządzenie, podpisanie umów o dofinansowanie realizacji projektu, wprowadzenie danych z podpisanej umowy do KSI , wprowadzenie aneksów (do KSI).**

Łącznie w ramach Priorytetów VI-IX podpisano 217 umów/uchwał/aneksów na łączną kwotę 81 007 762,25 PLN w tym;

 - 6 uchwał przyjmujących do realizacji projekty systemowe na łączną kwotę 7 599 517,96 PLN,
 - 148 umów o dofinansowanie realizacji projektów konkursowych na łączną kwotę 47 215 363,10 PLN;
 - 1 umowę ramową przyjmującą do realizacji projekt systemowy na łączną kwotę 90 152,00 PLN;
 - 3 umowy o dofinansowanie realizacji projektów systemowych na łączną kwotę 199 200,00 PLN;

- 59 aneksów do umów ramowych projektów systemowych Powiatowych Urzędów Pracy, Ośrodków Pomocy Społecznej, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie oraz na łączną kwotę 25 903 529,19 PLN.

- Opracowywanie Rocznych Planów Działań i instrukcji wykonawczych.

Współpraca z IP przy opracowywaniu założeń do Rocznych Planów Działań w ramach Priorytetów VI-IX oraz przy opracowaniu ramowego harmonogramu ogłaszanych konkursów/naborów projektów systemowych ramach ww. priorytetów, w tym współpraca z beneficjentami systemowymi.

Przygotowano Instrukcje Wykonawcze wersja 11 z dnia 03.06.2011 roku, zatwierdzone w dniu 28 czerwca 2011 r., Uchwałą nr 884/2011 Zarządu Województwa Opolskiego w sprawie zmiany uchwały nr 1153/2007 z dnia 20 listopada 2007 r. w sprawie przyjęcia „Instrukcji Wykonawczych Instytucji Wdrażającej (Instytucji Pośredniczącej II stopnia) w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w województwie opolskim.

1.3. Sklep z Pracą „OFERTA”

- Na przestrzeni 2011 roku Sklep z Pracą w Opolu przyjął 1 746 krajowych ofert pracy na ogólną liczbę 4 445 stanowisk. Wszystkie oferty przesyłane przez pracodawców do Sklepu z Pracą są natychmiast kierowane do powiatowych urzędów pracy właściwych dla miejsca wykonywania pracy przez poszukiwanych pracowników.
- W 2011 roku nastąpił spadek liczby ofert pracy o 710 i spadek liczby miejsc pracy o 3 019 w porównaniu do poprzedniego (2010) roku.
- Najwięcej zgłoszeń – 745 na 2 252 miejsca pracy wpłynęło w 2011 roku od pracodawców, którzy nie określają poziomu wykształcenia. Dla osób z wykształceniem średnim – 459 ofert na 966 miejsc pracy, w tym 143 stanowiska dla pracowników z wykształceniem średnim zawodowym (technicznym, ekonomicznym, plastycznym lub innym). Dla fachowców z wykształceniem zasadniczym zawodowym sklep przyjął 317 ofert na 688 miejsc pracy. Dla pracowników z wykształceniem

wyższym – 225 ofert na 546 miejsc pracy, w tym 34 stanowiska dla osób z wykształceniem wyższym technicznym.

- Analizując oferty pod kątem wykształcenia i kategorii branżowych, należy stwierdzić, że w omawianym okresie najczęściej propozycji otrzymali pracownicy z wykształceniem:
 - **wyższym** – pracownicy biurowi (90 miejsc pracy) oraz pracownicy na stanowiskach technicznych (np. kierownicy budów, majstrowie, projektanci, konstruktorzy i inni – 36 miejsc pracy);
 - **średnim** – handlowcy (237 miejsc pracy) i pracownicy biurowi (116 miejsc pracy);
 - **zawodowym** – rzemieślnicy (367 miejsc pracy) i pracownicy budowlani (79 miejsc pracy);
 - **nie określonym przez pracodawców** – niewykwalifikowani (427 miejsc pracy) i pracownicy gastronomii (287 miejsc pracy).
- W okresie sprawozdawczym najczęściej poszukiwano pracowników w następujących branżach:
 - **Pracownicy biurowi** – 179 ofert na 213 miejsc pracy (o 172 miejsca mniej niż w 2010 roku).
 - **Technika** (inżynierowie, technicy i inni z wykształceniem wyższym i średnim technicznym) – 77 ofert na 100 miejsc pracy.
 - **Oświata** – 76 ofert na 367 miejsc pracy. Największe szanse znalezienia zatrudnienia mają nauczyciele i lektorzy języków obcych, przede wszystkim angielskiego i niemieckiego.
 - **Medycyna** – 7 ofert na 9 miejsc pracy.
 - **Informatyka** – 34 oferty na 60 miejsc pracy.
 - **Marketing** – 42 oferty na 252 miejsca pracy (najczęściej praca na umowę-zlecenie).
 - **Ubezpieczenia/Finanse** – 83 oferty na 321 miejsc pracy.
 - **Pracownicy handlu** (najwięcej propozycji) – 249 ofert na 549 miejsc pracy.
 - **Pracownicy gastronomii** (kelnerzy, barmani, kucharze, pomoce) – 161 ofert na 358 miejsc pracy.
 - **Transport** – 121 ofert na 210 miejsc pracy.
 - **Rzemiosło/Usługi/Produkcja** (piekarze, cukiernicy, krawcy, szwacze, fryzjerzy, kosmetyczki, szklarze, ślusarze, spawacze, tokarze i inni) – 266 ofert na 549 miejsc pracy.

- **Pracownicy fizyczni budowlani** (murarze, tynkarze, zbrojarze, dekarze, kafelkarze i inni) – 135 ofert na 276 miejsc pracy.
 - **Inne branże** (pracownicy ochrony, pracownicy magazynowi, obsługa hotelowa, ogrodnicy, listonosze i inni) – 144 oferty na 388 miejsc pracy.
 - **Pracownicy niewykwalifikowani** (osoby nie posiadające żadnego przygotowania zawodowego) — wpłynęło 108 ofert na 498 miejsc pracy.
- Dla rencistów i emerytów zaoferowało pracę 78 pracodawców proponując 229 miejsc pracy, w tym dla osób z orzeczeniem stopnia niepełnosprawności zgłoszono 221 stanowisk. Propozycji pracy w niepełnym wymiarze czasu: 80 ofert na 207 miejsc pracy. Prace dorywcze, studenci i uczniowie: ogółem 96 ofert na 407 miejsc pracy.
 - W 2011 roku Sklep z Pracą otrzymał ogółem 329 ofert z propozycjami pracy poza granicami kraju, w tym 194 oferty w ramach sieci EURES przekazał Sklepowi Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu. Najczęściej oferty zgłaszali pracodawcy z Niemiec (124), Holandii (46) i Wielkiej Brytanii (42).

2. Instytucjonalna obsługa klientów Wojewódzkiego Urzędu Pracy

- W 2011 roku w ramach realizacji umowy zawartej pomiędzy rządem polskim i niemieckim w sprawie zatrudniania polskich studentów w Niemczech w okresie wakacji — przeprowadzono kolejny nabór studentów zainteresowanych podjęciem pracy w Niemczech w okresie wakacji (lato 2011). Zadania w zakresie w/w pośrednictwa ze strony polskiej wykonywał Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu jako koordynujący rekrutację na terenie całego kraju. Oferta wpłynęła do WUP bezpośrednio od partnera niemieckiego tj. z Federalnego Urzędu Pracy (ZAV) w Bonn i skierowana była do studentów studiów dziennych, jak i uczniów szkół ponadgimnazjalnych o profilach zawodowych i technicznych, posiadających dobrą znajomość języka niemieckiego. Studenci i uczniowie w ramach w/w oferty mają możliwość podjęcia pracy w okresie wakacji przede wszystkim w gastronomii i hotelarstwie, przemyśle, ogrodnictwie i rolnictwie oraz branży sprzątania budynków.

Powyższą rekrutację WUP w Opolu prowadził we współpracy ze wszystkimi wojewódzkimi urzędami pracy na terenie Polski, do których przekazano przedmiotową ofertę pracy. Ponadto Wojewódzki Urząd Pracy wysłał informację na temat w/w oferty na wszystkie opolskie uczelnie, do wszystkich szkół ponadgimnazjalnych (z wyłączeniem liceów ogólnokształcących) oraz do powiatowych urzędów pracy na terenie województwa opolskiego. Dodatkowo przez cały czas trwania naboru ukazywała się informacja o prowadzonej rekrutacji na stronach internetowych wszystkich wojewódzkich urzędów pracy oraz w prasie. Zakończenie powyższego naboru studentów zgodnie z przesłaną ofertą nastąpi w styczniu 2012 roku i komplety podań studentów i uczniów zostaną przekazane do partnera niemieckiego. W ramach zakońzonego naboru studentów zainteresowanych podjęciem pracy w Niemczech na okres wakacji (lato 2011) Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu przekazał w 2011 roku do partnera niemieckiego łącznie **344** komplety podań studentów zainteresowanych w/w zatrudnieniem.

- Realizacja zadań w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego państw UE/EOG

TRANSFER ZASIŁKÓW DLA BEZROBOTNYCH

1) Transfer zasiłku dla bezrobotnych z Polski do kraju UE/EOG

W analizowanym okresie do WUP wpłynęły 3 wnioski osób bezrobotnych z prawem do zasiłku nabytego w Polsce, udających się do innego państwa UE/EOG w celu poszukiwania pracy, o wydanie zgody na transfer zasiłku dla bezrobotnych na okres do 3 miesięcy.

Wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie i wydano 3 dokumenty uprawniające do transferu zasiłku nabytego w Polsce dla bezrobotnych udających się do innego państwa UE/EOG w celu poszukiwania pracy.

2) Transfer zasiłku dla bezrobotnych z kraju UE/EOG do Polski

W 2011 roku do WUP wpłynęło 214 dokumentów wydanych przez instytucje właściwe państw UE/EOG (formularzy E-303/ dokumentów PD U2/ dokumentów SED U008) uprawniających osoby bezrobotne, które przybyły do Polski w celu poszukiwania pracy do zachowania prawa do zasiłku dla bezrobotnych nabytego w innym państwie UE/EOG, w tym m.in.:

- 112 dokumentów osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Niemczech,
- 52 dokumenty osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Irlandii,

- 19 dokumentów osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Holandii,
- 7 dokumentów osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Wielkiej Brytanii,
- 6 dokumentów osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Austrii,
- 5 dokumentów osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku w Norwegii,
- 4 dokumenty osób bezrobotnych, które nabyły prawo do zasiłku we Francji.

W okresie od 1 stycznia 2011r. do 31 grudnia 2011r. wydano 12 decyzji stwierdzających zachowanie prawa do zasiłku dla bezrobotnych nabytego w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego nie należących do Unii Europejskiej.

UDZIELANIE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU BEZROBOCIA

1) Wnioski o wydanie zaświadczeń dotyczących okresów zaliczanych przy przyznawaniu świadczeń dla bezrobotnych – dokumenty E 301/ Dokumenty PD U1/ Dokumenty SED U002

W okresie od 1 stycznia 2011r. do 31 grudnia 2011r. do WUP wpłynęło 100 wniosków o wydanie odpowiednich dokumentów dotyczących potwierdzenia okresów przebytych na terytorium Polski podlegających zaliczaniu przy przyznawaniu świadczeń dla bezrobotnych – dla osób ubiegających się o świadczenia z tytułu bezrobocia w innym państwie członkowskim UE/EOG.

Najwięcej osób ubiegało się o wydanie odpowiednich dokumentów (Dokumentów PD U1/ Dokumentów SED U002) celem przedłożenia w instytucji właściwej ds. bezrobocia na terytorium: Niemiec (37 wniosków), Irlandii (23 wnioski), Holandii (18 wniosków), Hiszpanii (6 wniosków), Austrii (5 wniosków), Belgii (4 wnioski), Francji (3 wnioski), Czech (2 wnioski) oraz po 1 wniosku do krajów takich jak: Włochy i Węgry.

W analizowanym okresie wydano 95 dokumentów potwierdzających okresy przebyte w Polsce zaliczane przy przyznawaniu świadczeń z tytułu bezrobocia, w tym Dokumentów PD U1: 66, Dokumentów SED U002: 27, Dokumentów SED U004: 2.

2) Wnioski osób ubiegających się o przyznanie zasiłków dla bezrobotnych w Polsce na zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego

W 2011 roku do WUP wpłynęły 634 wnioski osób bezrobotnych o przyznanie zasiłku dla bezrobotnych w Polsce na zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

W analizowanym okresie WUP wystąpił w imieniu 471 osób do właściwych instytucji o wydanie odpowiednich dokumentów dotyczących okresów zaliczanych przy przyznawaniu świadczeń dla bezrobotnych, tj. formularzy E 301, dokumentów SED U 002 lub dokumentów SED U 017, w tym najczęściej wystąpień odnotowano: do instytucji holenderskiej - 258, do instytucji brytyjskiej - 80, do instytucji niemieckiej - 58, do instytucji irlandzkiej - 25, do instytucji austriackiej - 11.

W analizowanym okresie wydano 592 decyzje w sprawach osób bezrobotnych ubiegających się o prawo do zasiłku dla bezrobotnych w Polsce na zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, w tym: 278 decyzji o przyznaniu prawa do zasiłku dla bezrobotnych, 276 decyzji o odmowie przyznania prawa do zasiłku dla bezrobotnych, 38 innych decyzji, głównie o umorzeniu postępowania o przyznanie prawa do zasiłku dla bezrobotnych z powodu utraty statusu osoby bezrobotnej lub wycofanie wniosku przez osoby go składające.

3) Wnioski o wydanie dokumentów dotyczących członków rodziny, którzy muszą być uwzględnieni przy naliczaniu świadczeń dla bezrobotnych – formularze E 302 / dokumenty SED U 006

W okresie od 1 stycznia 2011r. do 31 grudnia 2011r. do WUP wpłynęło 5 wniosków o wydanie odpowiednich dokumentów dotyczących potwierdzenia członków rodziny posiadających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy muszą być uwzględnieni przy naliczaniu świadczeń dla bezrobotnych – dla osób ubiegających się o świadczenia z tytułu bezrobocia w innym państwie UE/EOG.

W analizowanym okresie wydano 5 dokumentów potwierdzających członków rodziny, którzy muszą być uwzględnieni przy naliczaniu świadczeń dla bezrobotnych.

- Wdrażanie systemu EURES w województwie opolskim: w okresie od 1 stycznia 2011r. do 31 grudnia 2011r. w ramach sieci EURES (Europejskie Służby Zatrudnienia) w województwie opolskim przyjęto do realizacji 177 zagranicznych ofert pracy, które zostały wpisane do „Rejestru ofert pracy EURES”. Najwięcej ofert pochodziło z Niemiec (60), Wielkiej Brytanii (24), Czech (21), Norwegii (16), Holandii (10) i Francji (10). Ponadto kadra EURES WUP Opole w 2011r. udzieliła 4 508 osobom bezrobotnym i poszukującym pracy informacji w ramach kontaktów indywidualnych, z czego 73 dotyczyło poszukiwania pracy w regionach przygranicznych Republiki Czeskiej. Na przestrzeni 2011r. udzielono 76 pracodawcom informacji o usługach sieci EURES.

Do pracodawców lub doradców EURES z krajów EOG przekazano 92 podania o pracę. Należy zaznaczyć, że większość ofert pracy to oferty „otwarte”, w których osoby poszukujące pracy przesyłają podania o pracę do pracodawców zagranicznych bez udziału pracowników urzędu pracy.

W roku 2011 kadra EURES brała udział w 14 targach pracy na terenie województwa opolskiego oraz w 3 międzynarodowych targach pracy w kraju.

W roku 2011 kadra EURES organizowała, prowadziła i brała udział w 14 warsztatach, szkoleniach, seminariach, konferencjach i spotkaniach informacyjnych. Ponadto doradca EURES i doradca zawodowy WUP Opole prowadzili cykl 3 warsztatów, 2 szkoleń i 4 spotkań informacyjnych pt.: *„Praca za granicą za pośrednictwem sieci EURES. Jak uniknąć niebezpieczeństw związanych z handlem ludźmi”*. Kadra EURES Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu w roku 2011 zorganizowała także 3 szkolenia dla kadry EURES z powiatowych urzędów pracy województwa opolskiego.

- Udział województwa opolskiego w Partnerstwie Transgranicznym EURES T „Beskydy”: Partnerstwo obejmuje 24 powiaty i okręgi w trzech krajach: Polsce, Czechach i Słowacji. W 2008 r. Komisja Europejska wyraziła zgodę na powstanie pierwszego partnerstwa w Polsce. W związku z członkostwem w przedmiotowym partnerstwie dyrekcja i pracownicy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu wzięli udział w 6 wydarzeniach:
 - 5 stycznia – spotkanie grupy roboczej w Prudniku;
 - 25-26 stycznia - posiedzenie Komitetu Sterującego w miejscowości Třinec w Republice Czeskiej;
 - 11 maja - Transgraniczne Targi Pracy, Przedsiębiorczości i Edukacji w Cieszynie;
 - 17 maja - Konferencja EURES T Beskydy: *„System zabezpieczeń społecznych w Polsce, Czechach i na Słowacji - świadczenia dla osób bezrobotnych, świadczenia rodzinne”* w Bielsku Białej;
 - 30-31 maja - posiedzenie Komitetu Sterującego w Szczyrku;
 - 18-20 października - szkolenie zaawansowane pt. *„Mobilność transgraniczna”* zorganizowane przez firmę Ernst&Young na zlecenie Komisji Europejskiej.

- W 2011 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu wpisał 57 podmiotów do rejestru agencji zatrudnienia, którym wydano certyfikaty o dokonaniu wpisu podmiotu do rejestru, uprawniające do świadczenia usług w zakresie pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego, pracy tymczasowej. W okresie sprawozdawczym wydano 22 decyzje o wykreśleniu agencji zatrudnienia z rejestru.
- **W ramach organizowania i koordynowania rozwoju usług poradnictwa zawodowego oraz informacji zawodowej**, Doradcy zawodowi Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej prowadzili zajęcia w ramach poradnictwa zawodowego (zarówno grupowego jak i indywidualnego) z osobami bezrobotnymi oraz poszukującymi pracy. Łącznie z usług skorzystało 205 osób bezrobotnych lub poszukujących pracy, w tym 52 osoby objęte zostały poradnictwem indywidualnym, 153 osoby brały udział w poradach grupowych, z indywidualnej informacji zawodowej skorzystało 12 osób, a z grupowej informacji zawodowej 145 osób. Tematyka zajęć grupowych dotyczyła: radzenia sobie ze stresem, samopoznania, asertywności, poznania własnego potencjału, promocji samego siebie, tworzenia planu działania, autoprezentacji, rozmowy kwalifikacyjnej. W kwietniu zrealizowano również jedną edycję pięciodniowego szkolenia „Gotowość do zmian”, w którym udział wzięło 9 osób. Doradcy zawodowi CliPKZ przeprowadzili 18 testów KZZ oraz 3 inne testy psychologiczne. Zorganizowano też warsztat pn. „Radzenie sobie ze stresem” w ramach OTK, w którym uczestniczyło 16 osób.
- Ponadto w Centrum w 2011 roku realizowane były indywidualne praktyki studenckie. Uczestniczyła w nich w I kwartale 2011 r. jedna studentka III roku pedagogiki pracy z poradnictwem zawodowym Uniwersytetu Opolskiego, a w lipcu 2011r. miesięczną praktykę w ramach wolontariatu odbywał student III roku studiów stacjonarnych Uniwersytetu Opolskiego, Wydziału Historyczno – Pedagogicznego z kierunku: pedagogika z doradztwem zawodowym.
- Na mocy porozumień w sprawie współpracy w świadczeniu usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej a także rozwijaniu poradnictwa zawodowego na terenie województwa podpisanych pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy

a powiatowymi urzędami pracy Opolszczyzny, doradcy zawodowi z CliPKZ przeprowadzili we współpracy z PUP Opole trzy edycje szkolenia „Szukam Pracy”.

- Doradcy zawodowi CliPKZ z wykształceniem psychologicznym wspierali PUP-y w trakcie porad indywidualnych świadczonych klientom poradnictwa zawodowego. Łącznie wsparciem objęto 11 osób, dla których przeprowadzono 22 porady indywidualne (w tym 8 klientów w trakcie 7 wizyt w PUP Nysa oraz 3 klientów podczas 2 wizyt w PUP Strzelce Opolskie).
- Zgodnie z Rozporządzeniem MPiPS z dnia 14 września 2010r. w sprawie standardów i warunków prowadzenia usług rynku pracy doradcy zawodowi oraz liderzy klubów pracy z powiatowych urzędów pracy oraz CliPKZ opracowali 15 scenariuszy warsztatów w ramach banku programów. Są one udostępnione na stronie www.wup.opole.pl/ciz po wcześniejszym zalogowaniu.
- CliPKZ przeprowadziło badanie potrzeb szkoleniowych pracowników publicznych służb zatrudnienia (luty 2011r.). Określono tematykę szkoleń, w których doradcy zawodowi i liderzy klubów pracy zgłosili chęć udziału. Wynikiem przeprowadzonej analizy było zorganizowanie i przeprowadzenie dwóch pięciodniowych szkoleń: pierwsze to „*Metoda Edukacyjna*” dla doradców zawodowych, a drugie „*Szukam Pracy*” dla liderów klubów pracy.
- Z inicjatywy CliPKZ Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu oraz Akademickich Biur Karier pięciu opolskich uczelni jak również Ochotniczych Hufców Pracy w Opolu i Miejskiej Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Opolu, we współpracy z Departamentem Edukacji i Rynku Pracy UM, zorganizowano w dniach 17 - 23 października 2011r. III Ogólnopolski Tydzień Kariery. W jego trakcie przeprowadzono warsztaty dla studentów opolskich uczelni, warsztaty dla uczniów realizowane w szkołach, warsztaty i giełdy pracy organizowane dla młodzieży na terenie Opolszczyzny, w których łącznie udział wzięły 934 osoby. OTK rozpoczynała debata z osobami, które na Opolszczyźnie odniosły sukces. Uczestniczyło w niej 150 słuchaczy mających możliwość wzięcia udziału w konkursie i napisania felietonu z tego wydarzenia, gdzie nagrodą był bezpłatny staż w Radiu ESKA. W konkursie *Gra Miejska*

Twister udział wzięło 8 drużyn trzyosobowych (24 osoby, które ukończyły 18 r.ż.). Nagrodami dla trzech zwycięskich drużyn były studia podyplomowe. Zorganizowano również konkurs fotograficzny „Światłoczuły na pracę”, na który 16 uczestników nadesłało 40 prac. Prace oceniane były w trzech kategoriach: Grand Prix (najlepsza praca), uczniowie szkół gimnazjalnych oraz uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i studenci. Nagrodzone fotografie były eksponowane na opolskim Rynku, następnie w Studenckim Centrum Kultury Uniwersytetu Opolskiego i w Narodowym Centrum Piosenki Polskiej w opolskim amfiteatrze. Obchody III OTK zakończyły się uroczystością 21.10.2011r., podczas której ogłoszono wyniki konkursów, nagrodzono zwycięzców oraz wręczono dyplomy uczestnictwa.

- Od instytucji szkoleniowych ubiegających się o środki publiczne, takie jak Fundusz Pracy, PEFRON, fundusze pomocowe Unii Europejskiej, wymagany jest wpis do rejestru instytucji szkoleniowych. Wojewódzki Urząd Pracy prowadzi rejestr instytucji szkoleniowych dla województwa opolskiego. Na początku każdego roku kalendarzowego CiPKZ przeprowadza aktualizację wpisów wszystkich instytucji na podstawie wniosków aktualizacyjnych. Ponadto w 2011 roku wprowadzono do systemu 54 nowe instytucje. Na koniec 2011 roku w rejestrze instytucji szkoleniowych wpisane były 282 instytucje szkoleniowe z terenu Opolszczyzny.
- W roku 2011 CiPKZ prowadziło współpracę:
 - ze szkołami i poradniami psychologiczno – pedagogicznymi w celu upowszechniania preorientacji zawodowej wśród młodzieży: Centrum prowadziło zajęcia dla młodzieży gimnazjalnej oraz ponadgimnazjalnej. Ich celem było zapoznanie uczniów ze światem zawodów. Doradcy przeprowadzili 13 spotkań dla 303 uczniów gimnazjów pn. „*Dzień filmowy*” (filmy zawodoznawcze przedstawiające specyfikę pracy w około 100 zawodach oraz ścieżkę edukacyjną i możliwości zatrudnienia). Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych (11 grup, 179 osób) uczestniczyli w warsztatach tematycznych, dotyczących orientacji zawodowej i rynku pracy. Zajęcia odbywały się zarówno w siedzibie Centrum, jak i w szkołach;
 - ze służbami penitencjarnymi: doradca zawodowy CiPKZ udzielał porad zawodowych osobom przygotowującym się do opuszczenia zakładu karnego. W 2011 roku zorganizowano 16 porad grupowych (uczestników zajęć było w sumie 40, jednakże

mieli możliwość wzięcia udziału w kilku poradach). Ponadto objęto usługami poradnictwa indywidualnego 10 osadzonych w trakcie 47 spotkań;

- z uczelniami wyższymi i Akademickimi biurami Karier (ABK): doradcy zawodowi prowadzili dla studentów I roku pedagogiki pracy z bezpieczeństwem przemysłowym oraz II roku pedagogiki z doradztwem zawodowym Uniwersytetu Opolskiego praktyki grupowe śródroczne w formie warsztatów (8 grup, 71 osób). Inną formę spotkań stanowiły zajęcia dotyczące informacji zawodowej – w 6 spotkaniach udział wzięło 99 studentów. Ponadto doradcy przeprowadzili warsztaty dla studentów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych na terenie Wyższej Szkoły Bankowej w Opolu, Uniwersytetu Opolskiego oraz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie;

- z Ochotniczymi Hufcami Pracy w Opolu: na mocy porozumienia doradca zawodowy z Centrum oraz doradca EURES przeprowadzili dla pracowników OHP szkolenie z tematyki dotyczącej zagrożeń i niebezpieczeństw związanych z pracą za granicą (16 uczestników);

- z Powiatowym Urzędem Pracy w Opolu: doradcy zawodowi posiadający uprawnienia do prowadzenia szkoleń „Szukam Pracy”, przeprowadzili 3 edycje szkolenia z aktywnego poszukiwania pracy, w których udział wzięło 37 bezrobotnych klientów PUP Opole.

- W 2011 r. WUP Opole – CliPKZ służyło merytorycznym wsparciem liderom klubów pracy i doradcom zawodowym realizującym program Klub Pracy. Doradcy zawodowi posiadający uprawnienia instruktorskie udzielali wskazówek dotyczących sposobu prowadzenia zajęć. W celu doskonalenia warsztatu pracy dla liderów klubów pracy Opolszczyzny zostały przeprowadzone przez kadrę CliPKZ 2 szkolenia oraz 2 seminaria.
- Decyzją Konwentu Dyrektorów WUP w styczniu 2011 r. powołany został Zespół Zadaniowy ds. Poradnictwa Zawodowego, w skład którego wchodzi przedstawiciele CliPKZ z wszystkich województw. Zespół Zadaniowy składa się z trzech zespołów merytorycznych – liderem jednego z nich, zajmującego się promocją poradnictwa zawodowego, jest kierownik CliPKZ WUP Opole. W 2011 roku odbyły się trzy seminaria tegoż Zespołu. Zespół zaproponował wszystkim CliPKZ w kraju popularyzowanie działań dotyczących poradnictwa zawodowego na portalu Zielona Linia w formie opisu dobrych praktyk. W III i IV kwartale 2011 r. doradcy zawodowi CliPKZ sprawdzali

nadesłane formularze dobrych praktyk (43 szt.) i przygotowywali rekomendacje do umieszczenia najciekawszych przykładów dobrych praktyk na portalu.

3. Działalność badawcza rynku pracy

- W 2011 roku Obserwatorium Rynku Pracy rozpoczęło realizację przedsięwzięcia mającego na celu określenie położenia na rynku pracy bezrobotnych zamieszkujących tereny wiejskie. Zastosowano w tym celu metodę analizy danych zastanych. Analizie poddano dane z Banku Danych Lokalnych GUS w celu określenia sytuacji demograficznej oraz informacje ze sprawozdań MPiPS o rynku pracy. Proces badawczy polegał na porównaniu sytuacji mieszkańców miast i wsi. Ustalono, że bezrobotnych z obszarów wiejskich charakteryzuje większe tempo rejestracji bezrobocia oraz trudniejsze położenie kobiet niż ma to miejsce w przypadku mieszkańców miast. Zauważono również relatywne gorsze wykształcenie mieszkańców wsi, które rzutuje na szanse na rynku pracy w porównaniu do mieszkańców miast.
- Od stycznia 2011 roku Wydział realizuje badawczy projekt własny pn. *Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy II* w ramach Poddziałania 6.1.2 PO KL o wartości 500 tys. zł., obejmujący trzy moduły: monitoring osób zwalnianych z przyczyn dotyczących zakładu pracy, badanie losów absolwentów szkół zawodowych i wyższych województwa opolskiego, badanie optymizmu pracodawców. Szerszy opis projektu podano w dalszej części dokumentu.

4. Projekty własne

- W 2011 roku Wojewódzki Urząd Pracy realizował dwa systemowe projekty własne:

Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy II: to projekt badawczy realizowany w ramach Poddziałania 6.1.2 PO KL w okresie styczeń 2011 – grudzień 2013 roku. Jego

wartość wynosi 500 tys. zł, a problematyka obejmuje następujące zagadnienia badawcze:

1) monitoring zwolnień z przyczyn dotyczących zakładu pracy: jest on realizowany poprzez comiesięczne komunikaty o sytuacji w regionie w zakresie zgłaszanych i dokonywanych zwolnień, informacje te są rozpowszechniane wśród 330 instytucji regionalnych drogą mailową oraz umieszczane na stronie projektu (www.obserwatorium.opole.pl),

2) Badanie losów absolwentów szkół zawodowych i wyższych województwa opolskiego: badanie prowadzone metodą panelową na próbie uczniów i studentów. Ma ono na celu określenie planów zawodowych i edukacyjnych, oczekiwań odnośnie warunków zatrudnienia i płacy, zamierzeń migracyjnych, stopnia opanowania języków obcych i umiejętności informatycznych tuż przed opuszczeniem szkoły oraz skonfrontowanie tych planów z rzeczywistą sytuacją w pół roku po ukończeniu szkoły. W 2011 roku zakończył się I etap realizacji a jego efektem jest raport częściowy dostępny na wspomnianej stronie internetowej. 3) Badanie optymizmu pracodawców: jego zakończenie planowane jest na 2013 rok, obejmuje ono przeprowadzenie badań jakościowych (wywiady grupowe z przedsiębiorcami) oraz ilościowych, w trakcie których poruszone zostaną kwestie: prognoz zatrudnieniowych, oczekiwań wobec kandydatów na pracowników, relacje z powiatowymi urzędami pracy i znajomość ich oferty.

- **PO KLucz do biznesu:** projekt realizowany w ramach Działania 6.2 PO KL w okresie luty 2010 – styczeń 2012 roku. Głównym celem projektu jest wzrost przedsiębiorczości w województwie opolskim oraz podniesienie aktywności zawodowej mieszkańców Opolszczyzny dzięki stworzeniu korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości poprzez umożliwienie chętnym osobom rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej, a także zastosowanie kompleksowych form wsparcia. Projekt adresowany jest do mieszkańców województwa opolskiego (405 osób), którzy w okresie 12 miesięcy przed dniem przystąpienia do projektu nie prowadzili działalności gospodarczej, a planują założenie firmy na terenie Opolszczyzny. Do etapu przyznania jednorazowej dotacji inwestycyjnej przystąpiło w 2010 roku 389 osób, które złożyły *Wnioski o przyznanie jednorazowej dotacji inwestycyjnej*. Komisja Oceny Wniosków,

składająca się z wyłonionych w drodze otwartego naboru ekspertów, przyznała jednorazową dotację 364 osobom. Z różnych przyczyn osobistych 19 uczestników złożyło rezygnację, a z 2 osobami rozwiązano umowy ze względu na brak możliwości z ich strony podjęcia działalności gospodarczej. Ostatecznie dotację otrzymały 343 osoby na kwotę 13.351.798,28 PLN. W roku 2011 trwało rozliczanie inwestycji, dokonywano czynności związanych z płatnością końcową, przeprowadzano kontrole oraz wizyty monitorujące. Uczestnicy projektu otrzymali również możliwość ubiegania się o dodatkową pomoc w ramach podstawowego wsparcia pomostowego w postaci pomocy finansowej wypłacanej miesięcznie w kwocie nie większej niż 700,00 PLN przez okres pierwszych 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy na otrzymanie podstawowego wsparcia pomostowego. Etap ten odbył się w dwóch naborach:

- pierwszy w terminie 09.12.2010 r. - 17.12.2010 r.,
- natomiast drugi odbył się w dniach 10.02.2011 r.- 17.02.2011 r.

Wnioski o przyznanie podstawowego wsparcia pomostowego złożyło 318 osób, a Komisja Oceny Wniosków przyznała taką formę pomocy finansowej wszystkim osobom ubiegającym się o wsparcie. Ogólnie na podstawowe wsparcie pomostowe przeznaczono kwotę 1 220 863,38 PLN, z czego w 2011 roku wypłacono 1 220 163,38 PLN.

II. WYBRANE ASPEKTY BEZROBOCIA W WOJEWÓDZTWIE W 2011 ROKU

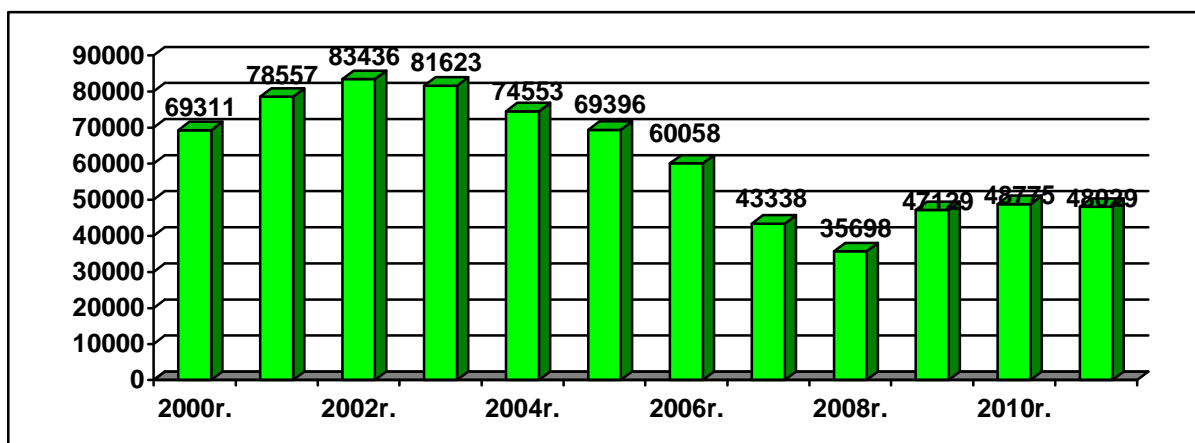
2.1 Ogólna charakterystyka bezrobocia

- Na koniec 2011 roku w województwie opolskim było zarejestrowanych 48 029 bezrobotnych i liczba ta była niższa od uzyskanej z końcem roku 2010 o 746 osób (spadek o 1,5%). Był to pierwszy rok – po dwóch latach „wzrostowych” – gdy rynek pracy odczuł spadek rejestrowanego bezrobocia. W większości miesięcy 2011 roku liczba

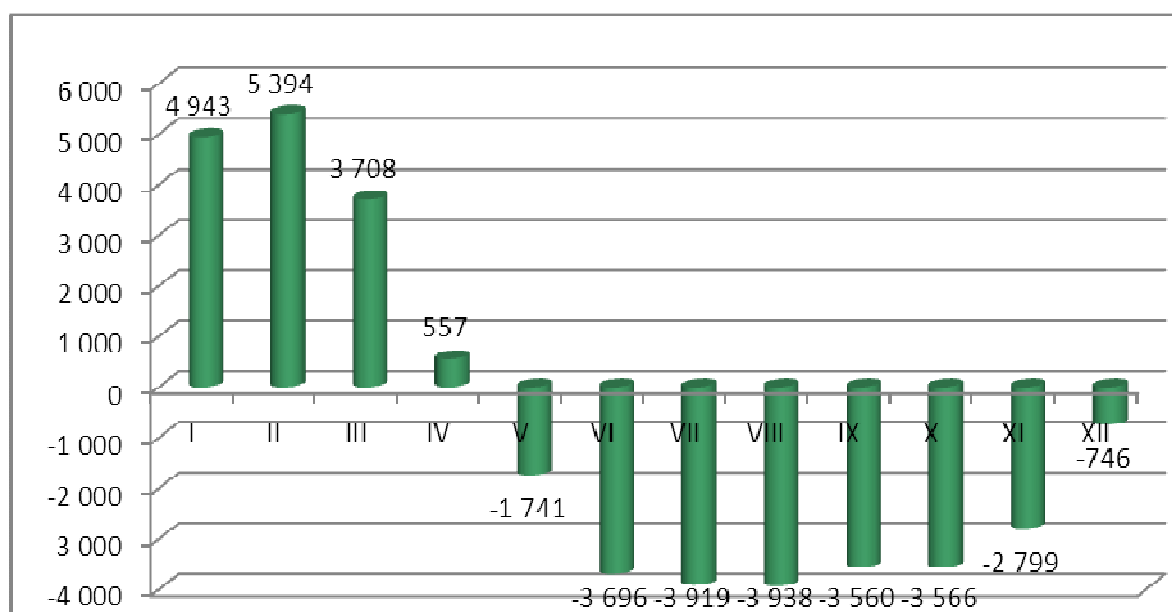
zarejestrowanych bezrobotnych była wyższa w stosunku do analogicznych miesięcy roku 2010, tym niemniej grudniowy „skok” bezrobocia nie był na tyle wysoki, by rok ubiegły mógł wpisać się w trend lat 2009-2010. Poniżej prezentujemy zmiany zachodzące w poziomie bezrobocia od roku 2000 do końca 2011 roku.

Wykres 1. Zmiany w wielkości bezrobocia w województwie w latach 2000 – 2011

- Dla zobrazowania zmian w poziomie bezrobocia na przestrzeni ubiegłego roku sporządzono wykres nr 2, gdzie jako zerowy poziom odniesienia przyjęto stan z końca roku 2010. Widać na nim wyraźnie spadkową tendencję zjawiska, która spowodowała, że na koniec roku 2011 bezrobotnych było w regionie o 746 osób mniej niż przed rokiem.

Wykres 2. Zmiany w wielkości bezrobocia na przestrzeni 2011 roku

- Bezrobotni zarejestrowani w końcu grudnia 2011 roku w województwie opolskim stanowili 13,3% ludności aktywnej zawodowo, co oznacza spadek o 0,3 punktu procentowego w porównaniu z rokiem poprzedzającym. Pod względem wielkości wskaźnika natężenia bezrobocia zajmujemy 8 miejsce w kraju (w roku 2010 było to miejsce 9). Stopa bezrobocia pozwala na ukazanie różnic w natężeniu zjawiska sygnalizując stopień zagrożenia w układzie terytorialnym w skali wojewódzkiej jak i krajowej. W analizowanym okresie bezrobocie w kraju wyniosło 12,5%, co oznacza, iż poziom bezrobocia na Opolszczyźnie przekroczył wartość krajową o 0,8 punktu procentowego (na koniec roku 2010 było to 1,2 punktu procentowego).
- Cechą endemiczną województwa opolskiego jest znaczne zróżnicowanie terytorialne zjawiska bezrobocia. Na koniec grudnia 2011 roku stopa bezrobocia w poszczególnych powiatach wahała się od 6,2% w powiecie opolskim grodzkim do 20,9% w powiecie brzeskim. Systematycznie analizowany poziom natężenia bezrobocia wskazuje, że od lat najtrudniejsza sytuacja ma miejsce w powiatach: brzeskim, nyskim, namysłowskim i prudnickim.

Tabela 1. Liczba bezrobotnych, stopa bezrobocia oraz przyrost bezrobocia odnotowany w trakcie roku 2011

<i>Powiaty</i>	<i>Stopa bezrobocia na dzień 31.12.2011</i>	<i>Liczba bezrobotnych według stanu na dzień 31.12.2010</i>	<i>Liczba bezrobotnych według stanu na dzień 31.12.2011</i>	<i>Wzrost / spadek bezrobocia w porównaniu do końca grudnia 2010</i>	<i>Dynamika grudzień 2010 = 100%</i>
OGÓLEM	13,3	48 775	48 029	-746	98,5
brzeski	20,9	6 078	6 282	204	103,4
głubczycki	17,9	3 025	3 050	25	100,8
k - kozielski	12,9	4 508	4 484	-24	99,5
kluczborski	15,3	3 310	3 283	-27	99,2
krapkowicki	10,1	2 730	2 531	-199	92,7
namysłowski	18,2	2 661	2 608	-53	98,0
nyski	18,9	8 770	8 599	-171	98,1
oleski	10,0	2 128	2 438	310	114,6
Opole- miasto	6,2	4 479	4 322	-157	96,5
opolski	12,4	4 948	4 715	-233	95,3
prudnicki	18,0	3 464	3 368	-96	97,2
strzelecki	10,4	2 674	2 349	-325	87,8

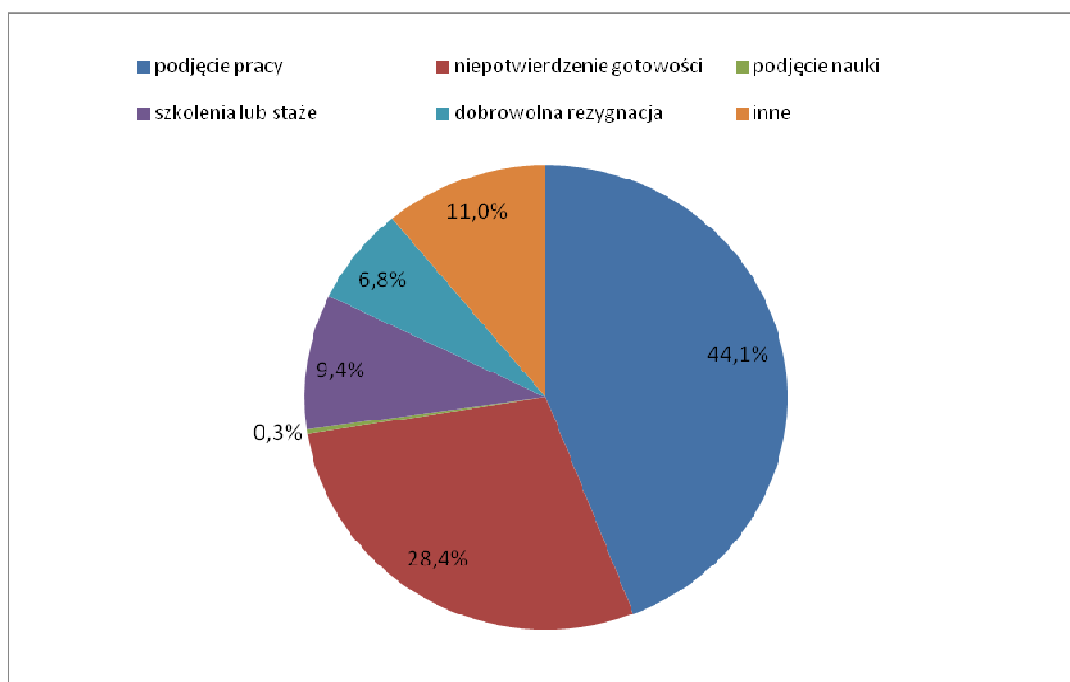
- W 2011 roku do urzędów pracy zgłosiło się 72 201 osób, które uzyskały status bezrobotnych i jest to o 19 493 osoby mniej niż w roku 2010. Tradycyjnie już ruch ten nasilił się w II półroczu (I półrocze 2010 – 42 854 osób, II półrocze 2010 – 48 840 osób; I półrocze 2011 – 34 405 osób, II półrocze 2011 – 37 796 osób). Wśród nowo rejestrowanych bezrobotnych dominowały osoby powracające po raz kolejny do grona bezrobotnych (80,5%). Istotną część nowych rejestracji stanowiły ponadto osoby, które ukończyły programy subsydiowane organizowane przez powiatowe urzędy pracy i tak:

 - po robotach publicznych – 890 osób (2010 rok – 1 889 osób),
 - po szkoleniach – 2 465 osób (2010 rok – 6 616 osób),
 - po stażach – 5 635 osób (2010 rok – 9 751 osób),
 - po pracach społecznie użytecznych 2 141 osób – (2010 rok – 3 848 osób).
- W ciągu całego 2011 roku pracownicy powiatowych urzędów pracy wyłączyli z ewidencji bezrobotnych 72 947 osób i jest to o 17 101 osób mniej niż w roku ubiegłym. Tak gwałtowny spadek związany jest ze znaczącym spadkiem napływu do bezrobocia. Głównym powodem wyrejestrowań były podjęcia pracy, które w omawianym okresie stanowiły 44,1% odpływu (rok wcześniej 38,6%). W liczbach bezwzględnych wyłączenia z ewidencji z tytułu podjęcia pracy wyniosły 32 198 osób i na tle roku 2010 było to o 2 569 osób mniej. Pewien udział w ogólnej liczbie wyłączeń z ewidencji z tytułu podjęcia pracy miało zatrudnienie subsydiowane: 2 815 (o 6 287 mniej niż w 2010 roku), z tego:

 - prace interwencyjne: 315 (w 2010 r. 492);
 - roboty publiczne: 1 000 (w 2010 r. 4 504);
 - dotacje na podjęcie działalności gospodarczej: 618 (w 2010 r. 2 151);
 - refundacje wyposażenia i doposażenia stanowisk pracy: 816 (w 2010 r. 1 907).
- Ponadto w omawianym okresie z ewidencji bezrobotnych wyłączono 6 594 osoby, które skierowano na szkolenia lub na staż absolwencki i było to mniej niż w roku 2010 o 9 722 osoby.

Wykres 3. Struktura przyczyn wyrejestrowań z ewidencji bezrobotnych w roku 2011

2.2 Wybrane elementy struktury bezrobotnych

- Bezrobocie kobiet

W końcu grudnia 2011 roku wśród ogółu bezrobotnych większość stanowiły kobiety: 26 173 osób (o 372 więcej niż na koniec 2010r.), których udział w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w naszym regionie wyniósł 54,5% (o 1,6 punktu procentowego więcej niż odsetek w grudniu 2010 roku). Najwyższy odsetek bezrobotnych kobiet rejestrujemy w powiatach: kluczborskim (59,9%) oraz krapkowickim (59,4%) natomiast najniższy w powiecie nyskim (49,9%) i prudnickim (51,8 %). Wśród nowo zarejestrowanych w trakcie roku, populacja bezrobotnych kobiet wyniosła 35 290, co stanowiło 48,9% ogółu. Natomiast z ewidencji wyłączono 32 198 bezrobotnych kobiet, tj. 44,1% wszystkich wyrejestrowań.

- Bezrobocie na wsi

W dniu 31 grudnia 2011 roku w urzędach pracy Opolszczyzny było zarejestrowanych 21 706 bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich (o 15 mniej niż na koniec 2010r.). Stanowili oni 44,2% wszystkich bezrobotnych. Jest to zbliżona wartość do tej z końca grudnia 2010 roku (44,5%). Na koniec roku 2010 najwięcej bezrobotnych

mieszkańców wsi zarejestrowanych było w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nysie – 4 038 osób, natomiast największym udziałem mieszkańców wsi do ogółu charakteryzował się powiat opolski ziemski, gdzie wskaźnik ten wyniósł 80,2 %, a najmniejszym kędzierzyńsko – kozielski (28,4 %).

- Młodzież w wieku do 25 lat

Na koniec 2011 roku w urzędach pracy Opolszczyzny zarejestrowanych było 9 581 osób w wieku 18 – 24 lata (o 1 247 osób mniej niż w grudniu 2010). Stanowiły one 19,9% wszystkich zewidencjonowanych bezrobotnych. Jednocześnie na przełomie analizowanego roku bezrobotnych osób w wieku 18-24 lata zarejestrowano w sumie 21 931, z czego po raz pierwszy 8 012, czyli 36,5 % ogółu (35,5% w 2010 roku). Równoległe z ewidencji wykreślono 21 582 osoby z tej kategorii, w tym 8 803 osoby z tytułu podjęcia pracy (tj. 40,8 % ogółu wyrejestrowanych bezrobotnych w wieku do 25 lat; 31,9% w 2010 roku.).

- Długotrwale bezrobotni

Wg zmian wprowadzonych z początkiem 2005 roku za osoby długotrwale bezrobotne należy uważać bezrobotnych, którzy w ciągu ostatnich 24 miesięcy przez okres minimum 12 miesięcy posiadali status osoby bezrobotnej. Na koniec 2011 roku w województwie opolskim takich osób było 23 492, co stanowiło 48,9% ogółu osób zewidencjonowanych w powiatowych urzędach pracy. W porównaniu do roku ubiegłego jest to wyraźny wzrost o 4,6 punktu procentowego. Największy odsetek osób długotrwale bezrobotnych odnotowano w regionie prudnickim (57,6%), a najmniejszy w oleskim (37,8%).

2.3 Oferty pracy

- W ciągu całego 2011 roku do powiatowych urzędów pracy wpłynęły ogółem 30 553 oferty pracy i było to o 8 079 ofert mniej niż w 2010 roku. Zgłoszone propozycje pracy w większości dotyczyły prac niesubsydiowanych, które stanowiły 71,2% ogółu zgłoszonych (dla porównania w latach ubiegłych dominowały oferty subsydiowane: (55,1% w 2010 roku; 53,4 w 2009 roku). Z ogólnej liczby zgłoszonych ofert pracy 958 propozycji (3,1%) było adresowanych do osób niepełnosprawnych (wzrost w stosunku do roku 2010 o 0,8 pp.) i 324 do osób zarejestrowanych w okresie do 12 miesięcy od

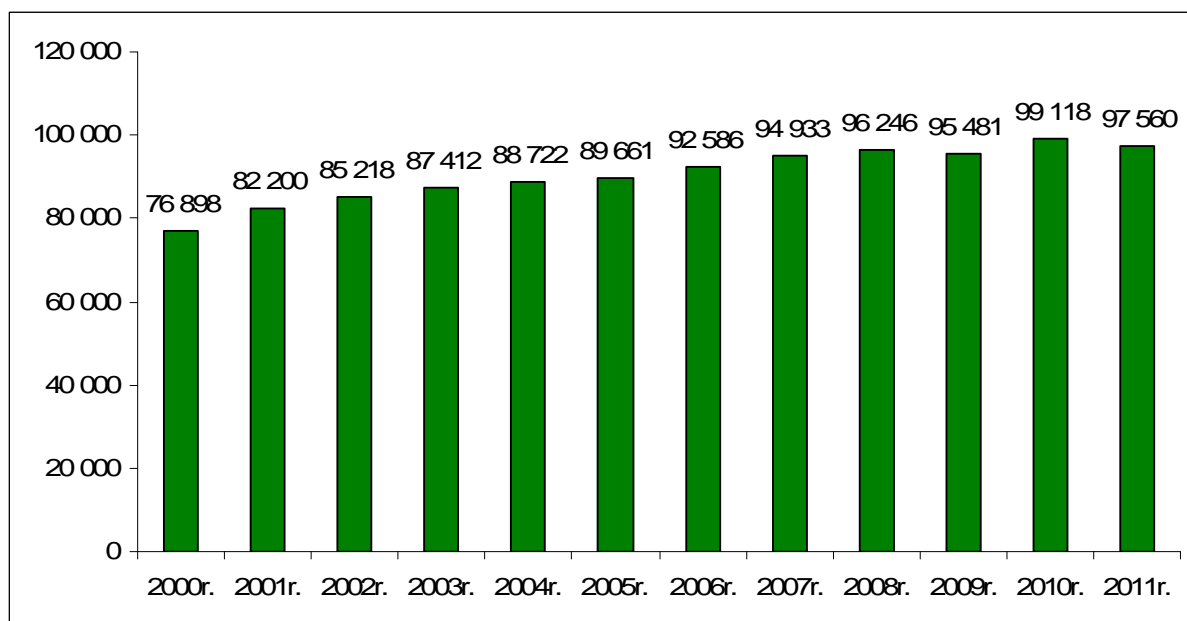
ukończenia nauki (1,1%, wzrost o 1 pp.). Jednocześnie warto zauważyć, iż 14,1% wszystkich ofert pracy było proponowanych w formie staży (25,9% w 2010 roku), a 8,3% jako prace społecznie użyteczne (11,9% w 2010 roku).

III. Wybrane wskaźniki sytuacji gospodarczej

3.1 Podmioty gospodarcze

- W grudniu 2011 roku na terenie województwa zarejestrowanych było ponad 97,5 tysiąca podmiotów gospodarczych. Oznacza to, że rok 2011, podobnie jak i 2009, stanowił wyłom w wieloletniej tendencji zwiększania się poziomu przedsiębiorczości w województwie. Bez wątpienia spadek ten można częściowo tłumaczyć aktualizacją rejestru REGON, która miała miejsce w kwietniu 2011 roku (w jej wyniku wielkość rejestru zmniejszyła się o 1,3 tys. jednostek).

Wykres 4. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON

- W porównaniu z końcem roku 2010, na koniec 2011 r. odnotowano spadek liczby podmiotów w większości sekcji wg PKD. Największy nastąpił w obszarze „Handel, naprawa pojazdów samochodowych” (o 991 przedsiębiorstw), „Transport i gospodarka magazynowa” (o 351 przedsiębiorstw) oraz „Budownictwo” (142 przedsiębiorstwa). W wymiarze procentowym najpoważniejszy regres dotyczył sektora „Transport i gospodarka magazynowa” (spadek o 6,6%) oraz „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” (spadek o 4,0%). Z kolei najistotniejszy przyrost liczby podmiotów miał miejsce w obrębie sekcji „Obsługa rynku nieruchomości” (o 180 podmiotów i 2,3%) oraz „Informacja i komunikacja” (o 82 podmioty i 5,0%). Przyglądając się strukturze przedsiębiorczości na Opolszczyźnie na koniec 2011 roku, warto wskazać jej kilka typowych cech:
 - dominacja sektora prywatnego, skupiającego 95,7% ogółu zarejestrowanych podmiotów,
 - koncentracja działalności w obrębie trzech sekcji gospodarki: „Handel, naprawa pojazdów samochodowych” (26,0%), „Budownictwo” (13,5%), „Przemysł” (9,1%),
 - w przekroju powiatowym przodują powiaty duże, z dużą ilością miast bądź powiązane ze stolicą województwa (Opole – 20,5% ogółu przedsiębiorstw, powiat nyski – 13,9%, powiat opolski – 11,7%, powiat brzeski – 10,1%).

3.2 Zatrudnienie

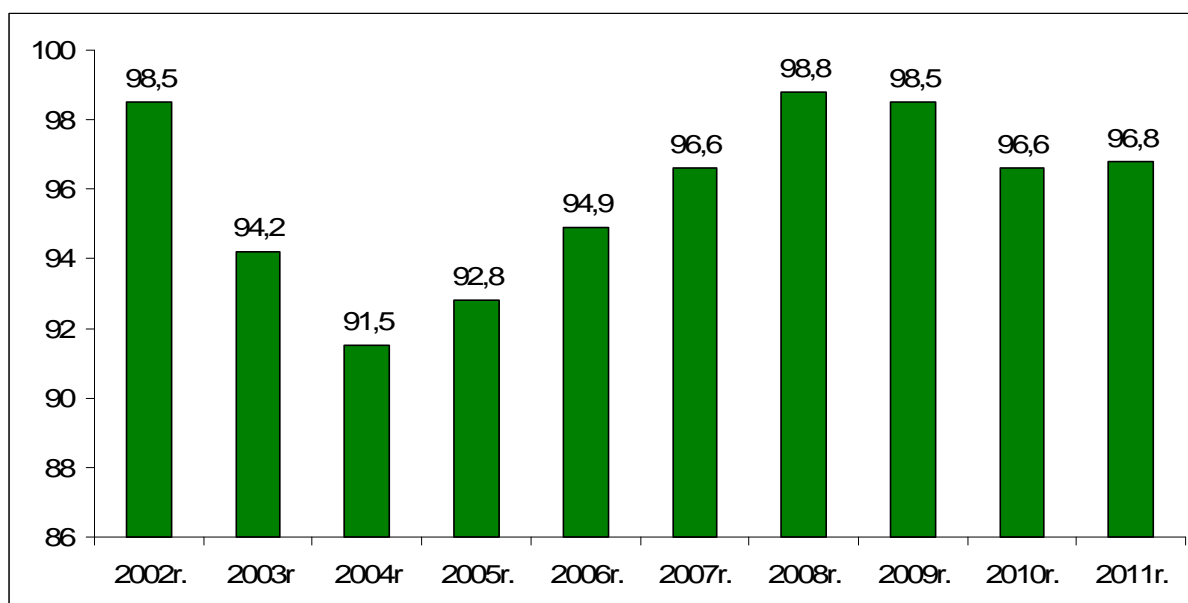
- Analizując problem wielkości zatrudnienia w przekroju dwóch wskaźników: przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw oraz wyników BAEL stwierdzić można:
 - niewielki wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw o 0,2%, do poziomu 96,8 tys. osób w całym 2011 roku, przy czym za wzrost ten odpowiada zmiana stanu zatrudnienia w sektorze prywatnym (w publicznym nastąpił spadek o 25,2%),
 - spadek liczby pracujących w III kwartale 2011 wg BAEL wobec II kwartału tegoż roku oraz wobec III kwartału 2010 roku,
 - nadal widoczna tendencja, zapoczątkowana w III kwartale 2009, do utrzymywania się wyższej liczby pracujących od liczby biernych zawodowo, przede wszystkim z uwagi na ich przejście do kategorii osób poszukujących pracy (bezrobotnych).

Tabela 2. Wybrane wskaźniki aktywności ekonomicznej ludności (wg BAEL)

Okresy	Ludność			Współczynnik aktywności zawodowej	Wskaźnik zatrudnienia
	Ogółem	w tym			
		Pracujący	Bierni		
	w tys			%	%
II kwartał 2010	756	367	355	53,0	48,5
III kwartał 2010	770	376	359	53,4	48,8
II kwartał 2011	754	370	347	54,0	49,1
III kwartał 2011	760	369	356	53,3	48,6

Wykres 5. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w latach 2002 – 2011 (w tys. osób)

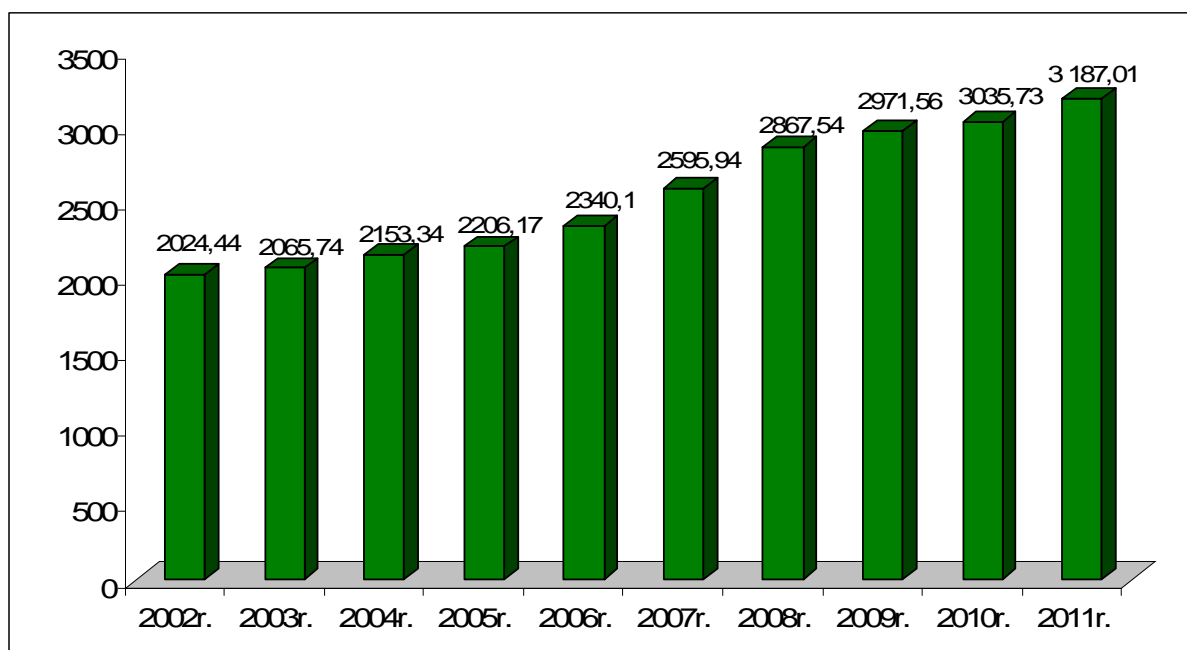

3.3 Inne wskaźniki sytuacji gospodarczej

- Wśród innych zjawisk istotnych dla sytuacji gospodarczej w województwie w porównaniu z rokiem 2010 wymienić należy:
 - wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w okresie styczeń – grudzień 2011 do poziomu 3 187,01 PLN, tj.

wyższego o 5,0% od stanu na rok 2010; jest to przedłużenie wieloletniej już tendencji do wzrostu wynagrodzeń, chociaż warto zwrócić uwagę na osłabienie tempa tego zjawiska (w roku 2008 wynagrodzenia wzrosły o 10,5%, a w 2009 o 3,3, w 2010 o 2,2%),

Wykres 6. Przeciętne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w latach 2002 – 2011 (w PLN)

- spadek liczby oddanych do użytku mieszkań (w okresie styczeń – grudzień 2011 oddano 1 728 mieszkań, o 19,6% mniej niż przed rokiem). Ponadto zauważyć także należy widoczny spadek liczby wydanych pozwoleń na budowę (o 12,4%) przy jednoczesnym wzroście liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto (o 15,2%) wobec tego samego okresu 2010 roku,
 - spadek nakładów inwestycyjnych o 3,3% (we wrześniu 2011 roku wynosiły one 829 224 tys. zł, podczas gdy we wrześniu 2010 r.: 857 793 tys. zł),
 - wzrost wartości produkcji sprzedanej przemysłu w całym 2011 roku o 10,5%,
 - spadek wielkości produkcji budowlano-montażowej w całym 2011 roku o 0,4%.
 - wzrost wartości sprzedaży hurtowej (o 19,1%) i detalicznej (o 13,5%) w ciągu 12 miesięcy 2011 roku.
- Ważnym miernikiem rozwoju regionalnej gospodarki, mającym bezpośredni wpływ na oblicze rynku pracy, jest zdolność generowania nowych miejsc pracy. W przeciągu I-III

kwartału ubiegłego roku duże, średnie i małe podmioty gospodarki wytworzyły ogółem 10 135 nowych miejsc zatrudnienia, z czego:

- 1 255 przypadło na sektor publiczny, 8 880 na sektor prywatny,
- 3 525 przypadło na podmioty małe, 3 149 na średnie, 3 191 na duże.

IV. Wytyczne działań na 2012 rok

- Analiza sytuacji w roku 2011 pokazała, jak ważnym instrumentem kształtującym rynek pracy, zwłaszcza w przypadku niektórych powiatów, są środki finansowe z Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. Ich obniżenie do ok. 35% wartości z roku 2010 spowodowało szereg zjawisk, zwłaszcza wyraźne osłabienie popytu na pracę (w związku ze spadkiem liczby ofert zatrudnienia subsydiowanego) oraz liczby wyrejestrowań z tytułu podjęcia zatrudnienia subsydiowanego. Oznacza to, że w sytuacji wysokiego poziomu bezrobocia powiatowe urzędy pracy nie mają wystarczających środków na aktywizację, co jest częściowo rekompensowane wyższą niż w latach ubiegłych efektywnością zatrudnieniową większości form aktywizujących. Oznacza to również konieczność większego zaangażowania regionalnych instytucji w poprawę sytuacji na rynku pracy i obszarach z nim powiązanych, jak również efektywne korzystanie ze środków EFS, będących istotnym uzupełnieniem – a czasem i alternatywą – dla Funduszu Pracy.
- Rynek pracy nie stanowi wyizolowanego środowiska społeczno-gospodarczego. O jego kształcie decyduje nie tylko wielkość popytu i podaży pracy, ale również jakość edukacji i jej dostępność, wspieranie przedsiębiorczości, jakość działań instytucjonalnych oraz „świeża”, dobra informacja o aktualnej i przewidywanej sytuacji. Dlatego też działania zaplanowane na 2012 rok koncentrują się wokół pięciu sfer decydujących w istotny sposób o obliczu rynku pracy: bezrobociu i zatrudnieniu, przedsiębiorczości, edukacji, zapleczu instytucjonalnym i informacji. Od lat te właśnie obszary wytyczają – z dobrym skutkiem – tor myśli planistycznej przy opracowywaniu kolejnych RPD.

- Z uwagi na pewną homogeniczność sytuacji z lat 2009 - 2011 (kontekst kryzysu gospodarczego) w niniejszym Planie pozostawiono te same wytyczne, co w latach ubiegłych.
- Wykaz skrótowych nazw instytucji użytych przy opisie wytycznych:
 - IS – Instytut Śląski
 - OHP – Komenda Wojewódzka Ochotniczych Hufców Pracy
 - PUP – powiatowe urzędy pracy
 - ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
 - UMWO – Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
 - WODiP – Wojewódzki Ośrodek Kształcenia Informatycznego i Politechnicznego
 - WOM – Wojewódzki Ośrodek Metodyczny
 - WUP – Wojewódzki Urząd Pracy

4.1 Aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia, w tym z grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz rejestrujących się po utracie zatrudnienia

4.1.1 Kontekst

- Co roku już działania podejmowane z myślą o aktywizacji osób bezrobotnych stanowią filar RPD. Ich rola wzrosła przede wszystkim w roku 2011 i pozostanie taka również w roku bieżącym: bardzo wysokiemu poziomowi bezrobocia towarzyszyły i towarzyszyć będą relatywnie niskie środki publiczne na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, w tym finansowanie zatrudnienia subsydiowanego. Tym samym gra toczyć się będzie nie tyle o to, by zaktywizować jak największą liczbę osób, ale by zrobić to jak najbardziej efektywnie. Tym bardziej, że dane BAEL sygnalizują, że kryzys gospodarczy spowodował wzrost liczby osób pozostających bez zatrudnienia, ale gotowych do jego podjęcia.
- Konieczność priorytetowego potraktowania problemu aktywizacji osób biernych zawodowo i bezrobotnych wydaje się oczywista w świetle analizy sytuacji na rynku pracy przedstawionej w rozdziale II i wynika przede wszystkim:

- z wysokiego poziomu bezrobocia w województwie, o czym informuje stopa bezrobocia stale wyższa od stopy obliczonej dla całego kraju
 - wciąż wyraźnie dostrzegalnej terytorialnej nierównomierności rozkładu natężenia bezrobocia,
 - ze strukturalnego charakteru bezrobocia w województwie, o czym świadczy m.in. prowadzony monitoring zawodów, który pokazuje nadwyżkowy charakter rynku pracy zawodów w województwie, koncentrację bezrobotnych w obrębie kilku zawodów, w przypadku których notuje się wysoki napływ do bezrobocia przy znacznie niższym napływie ofert pracy a także struktura bezrobotnych według wykształcenia,
 - z wciąż odczuwalnych konsekwencji światowego spowolnienia gospodarczego – pomimo poprawy wskaźników makroekonomicznych popyt na pracę rośnie bardzo powoli.
- Działania służące aktywizacji bezrobotnych i biernych zawodowo wpisują się w kontekst jednego z trzech głównych priorytetów programów otrzymujących wsparcie w ramach polityki spójności, określonego w *Strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007 – 2013* jako **tworzenie lepszych miejsc pracy oraz większej ich liczby poprzez zainteresowanie większej ilości osób zdobyciem zatrudnienia oraz działalnością gospodarczą, zwiększenie zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw oraz zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki**, a także wytyczną 1.3: **Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy** (a w jej ramach wytycznej częściowej **1.3.1 Przyciągnięcie na rynek pracy i przedłużenie aktywności zawodowej większej liczby osób oraz modernizacja systemu zabezpieczenia społecznego**).
 - Działania te są również homogeniczne z 3-cim priorytetem *Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2013: Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości* oraz Zintegrowanym Pakietem Wytycznych WE w zakresie promowania podejścia do pracy zgodnego z cyklem życia człowieka, zapewnienia rynków pracy sprzyjających integracji oraz lepszemu dostosowaniu do potrzeb rynku pracy.
 - Działania te płyną również z zapisów *Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013* w zakresie aktywnej polityki rynku pracy postulowanej w ramach 2-go celu horyzontalnego: **Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej**.

- W przypadku *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* zadania podejmowane w ramach wytycznej umieścić można w tle Priorytetu VI – **Rynek pracy otwarty dla wszystkich** oraz Priorytetu VII – **Promocja integracji społecznej**.
- Na poziomie regionu łączą się z celem operacyjnym F: **Poprawa warunków życia w regionie** sformułowanym w *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego* a także z zapisami *Wojewódzkiej Strategii Rozwoju Pomocy Społecznej na lata 2002 – 2015*. Innym punktem odniesienia o charakterze regionalnym jest drugi priorytet (**Integracja społeczna w obszarze rynku pracy**) *Wieloletniego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia do 2015 roku*.

4.1.2 Działania realizowane przez powiatowe urzędy pracy województwa opolskiego i Wojewódzki Urząd Pracy w 2012 roku ze środków Funduszu Pracy i EFS

Wytyczna		AKTYWIZACJA OSÓB POZOSTAJĄCYCH BEZ ZATRUDNIENIA, W TYM Z GRUP W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY ORAZ REJESTRUJĄCYCH SIĘ PO UTRACIE ZATRUDNIENIA
Opis działań	Działania kluczowe	<p>1. działania zgodne z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy polegające na zorganizowaniu i skierowaniu osób bezrobotnych na:</p> <p>a) staże, b) przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, c) prace interwencyjne, d) prace społecznie użyteczne, e) roboty publiczne, f) szkolenia, g) porady indywidualne i grupowe w ramach doradztwa zawodowego, h) pośrednictwo pracy (PUP)</p> <p>2. wdrażanie Działania 6.1 <i>Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie</i> (w jego ramach poddziałania 6.1.3 <i>Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych</i>) w ramach PO KL (WUP)</p> <p>3. wdrażanie Działań 7.1 <i>Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji</i> oraz 7.2 <i>Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej</i> w ramach PO KL (WUP)</p>
	Działania uzupełniające	<p>1. usługi sieci EURES (PUP i WUP)</p> <p>2. prowadzenie warsztatów dla bezrobotnych na tematy: <i>Rozmowa kwalifikacyjna, Poznanie własnego potencjału, Asertywność, Autoprezentacja, Przygotowanie dokumentów aplikacyjnych, Komunikacja interpersonalna, Warsztat promocji samego siebie</i> (WUP)</p> <p>3. prowadzenie porad indywidualnych dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy z wykorzystaniem testów jako narzędzi diagnostycznych (WUP)</p>
Ewentualni partnerzy		Partnerstwo WUP i PUP
Źródła finansowania działań		Fundusz Pracy, budżet państwa (w tym EFS), budżet JST

Zakładane rezultaty działań	<ol style="list-style-type: none"> 1. powiatowe urzędy pracy będą aktywizować osoby bezrobotne w ramach rozdysponowanych środków Funduszu Pracy oraz w ramach projektów systemowych realizowanych w obszarze priorytetu VI Poddziałania 6.1.3 PO KL 2. ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie prowadzić będą aktywizację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i biernych zawodowo w ramach projektów systemowych realizowanych w obszarze priorytetu VII Poddziałania 7.1.1 i 7.1.2 POKL 3. prowadzona będzie ponadto działalność doradcza oraz pośrednictwo pracy w ramach sieci EURES
------------------------------------	--

4.1.3 Działania realizowane przez inne niż PUP jednostki

Wytyczna		AKTYWIZACJA OSÓB POZOSTAJĄCYCH BEZ ZATRUDNIENIA, W TYM Z GRUP W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY
Opis działań	Działania kluczowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. całoroczna działalność Młodzieżowego Centrum Kariery: doradcy zawodowi MCK przeprowadzą cykle warsztatów mających na celu promowanie postaw aktywnych oraz nabycie przez uczestników wiedzy niezbędnej do poruszania się po rynku pracy, tj. tworzenie dokumentów aplikacyjnych, autoprezentacja podczas rozmowy kwalifikacyjnej, radzenie sobie ze stresem, itp. Działania skierowane będą na osoby zagrożone marginalizacją społeczną oraz pozostające na marginesie rynku pracy (osadzeni w zakładach karnych i aresztach śledczych, młodzież z placówek opiekuńczo-wychowawczych) (OHP) 2. całoroczna działalność Mobilnego Centrum Informacji Zawodowej, świadczącego usługi w formie stacjonarnej i wyjazdowej obejmujące poradnictwo i informację zawodową, treningi i warsztaty umiejętności osobistych, IPD, warsztaty aktywizujące oraz organizację targów pracy (OHP) 3. całoroczna działalność Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży, obejmująca realizację dwóch projektów szkoleniowych współfinansowanych ze środków EFS oraz projektu <i>OHP jako realizator usług rynku pracy</i> współfinansowanego ze środków EFS, którego celem jest tworzenie w miastach powiatowych nowych jednostek OHP, takich jak Młodzieżowe Centrum Kariery, Punkt Pośrednictwa Pracy oraz Ośrodki Szkolenia Zawodowego (OHP) 4. całoroczna działalność Młodzieżowego Biura Pracy i jego filii, obejmująca m.in. bezpłatne usługi w zakresie pośrednictwa pracy, organizację zatrudnienia krótkoterminowego, współpracę z pracodawcami w zakresie pozyskiwania ofert pracy, organizację rozmów kwalifikacyjnych przy udziale pracodawców, konsultacje indywidualne z zakresu rynku i pośrednictwa pracy, organizację Giełd i Targów Pracy (OHP) 5. zlecenie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych fundacjom i organizacjom pozarządowym, obejmujących m.in. organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych - aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby; organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej lub społecznej osób niepełnosprawnych, prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych; organizowanie i prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz włączania osób niepełnosprawnych w rynek pracy, w szczególności przez: doradztwo zawodowe, przygotowanie i wdrożenie indywidualnego planu drogi życiowej i zawodowej, prowadzenie specjalistycznego poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy, mających na celu przygotowanie do aktywnego poszukiwania pracy i utrzymania w

		<p>zatrudnieniu osób niepełnosprawnych; prowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i przeciwdziałaniu ich dyskryminacji (ROPS)</p> <p>6. dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej, w ramach kosztów utworzenia ze środków Funduszu może być dofinansowane: przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych pomieszczeń produkcyjnych i przeznaczonych na rehabilitację, zakup urządzeń i sprzętu rehabilitacyjnego, wyposażenie pomieszczeń socjalnych, przeznaczonych na rehabilitację i produkcyjnych oraz przygotowanie stanowisk pracy, w tym zakup maszyn i urządzeń niezbędnych do prowadzenia produkcji lub świadczenia usług, zakup surowców, materiałów i narzędzi potrzebnych do rozruchu działalności gospodarczej, zakup środków transportu. Ponadto w ramach kosztów prowadzenia zakładu finansowane być mogą: wynagrodzenia, koszty transportu osób niepełnosprawnych, koszty szkoleń itp. (ROPS)</p>
	Działania uzupełniające	<p>1. Zlecenie zadań z zakresu pomocy społecznej podmiotom uprawnionym na podstawie art. 25 ust. 1, 4 i 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z roku 2009, Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) w związku z art. 5 ust. 4 pkt 1 i 2, art. 11 ust. 1 pkt 1 i 2, art. 13, art. 15 ust. 2a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z roku 2010, Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.). Rodzaje zadań publicznych z zakresu pomocy społecznej, które mogą być realizowane przez podmioty uprawnione mieszczące się w zakresie ich działalności statutowej nieodpłatnej i odpłatnej:</p> <p>a) aktywizacja zawodowa i społeczna osób oraz środowisk zagrożonych lub wykluczonych społecznie m.in. poprzez organizację imprez o charakterze sportowym, rekreacyjnym i kulturalnym,</p> <p>b) wspieranie działań w zakresie gromadzenia i rozdawnictwa żywności osobom i instytucjom funkcjonującym w systemie pomocy społecznej (ROPS)</p>
	Ewentualni partnerzy	<p>Partnerstwo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - OHP i pracodawców, PUP, WUP, GCI, akademickich biur karier, ośrodków pomocy społecznej, organów administracji samorządowej, ośrodków szkolących, zakładów penitencjarnych, pogotowia opiekuńczego, domów dziecka - ROPS i zakładów pracy chronionej, organizacji pozarządowych, samorządów
	Źródła finansowania działań	Budżet państwa (w tym EFS), środki własne, PFRON, samorząd województwa
	Zakładane rezultaty działań	<p>1. uczestnicy warsztatów organizowanych przez Młodzieżowe Centrum Kariery, dzięki zdobytej wiedzy oraz umiejętnością będą w stanie samodzielnie zaistnieć na rynku pracy,</p> <p>2. przygotowanie osób pozostających bez zatrudnienia do aktywnego poruszania się po rynku pracy i poszukiwania pracy,</p> <p>3. uczestnicy projektów realizowanych przez Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży nabędą umiejętności niezbędne do efektywnego poruszania się po rynku pracy; zwiększą swoje kompetencje w zakresie umiejętności społecznych oraz wezmą udział w specjalistycznych kursach i szkoleniach. Dzięki powyższym działaniom, uczestnicy projektów będą bardziej wartościowymi pracownikami oraz zwiększą swoją szansę na zaistnienie na rynku pracy,</p> <p>4. zwiększenie dostępu do usług rynku pracy i objęcie nimi jak największej liczby osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz młodzieży uczącej się; aktywizacja bezrobotnych; podjęcie zatrudnienia przez osoby objęte wsparciem; utrwalanie kontaktów z pracodawcami i instytucjami rynku pracy,</p> <p>5. ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej oraz przygotowanie osób niepełnosprawnych narażonych na wykluczenie do aktywnego życia społecznego i zawodowego</p> <p>6. utrzymanie miejsc pracy osób niepełnosprawnych, zatrudnianie osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, przygotowanie niepełnosprawnych pracowników zakładu aktywności zawodowej do życia w otwartym środowisku, realizacji pełnego,</p>

	<p>niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w miarę ich indywidualnych możliwości dzięki zadaniom ROPS.</p> <p>W zakresie działań uzupełniających:</p> <p>1. zmniejszenie liczby osób, rodzin i środowisk zagrożonych bądź wykluczonych społecznie; ograniczenie skutków zjawiska stygmatyzacji i wyobcowania społecznego; przeciwdziałanie ubóstwu osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej; zwiększenie społecznej świadomości i wrażliwości na problemy osób, rodzin i środowisk będących w szczególnie trudnej sytuacji społecznej i ekonomicznej sprzyjać będzie postawie otwartości i podejmowaniu działań samopomocowych</p>
--	--

4.2 Promocja i wspieranie przedsiębiorczości

5.2.1 Kontekst

- Promowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości staje się istotne zwłaszcza w roku 2012, gdy znamy już kierunki zmian zaobserwowane w roku 2011. A są to kierunki mogące budzić zaniepokojenie. Liczba zarejestrowanych podmiotów spadła o 1,6%, i chociaż za ten stan rzeczy odpowiada między innymi aktualizacja bazy REGON w kwietniu 2011 roku (skutkiem jej liczba podmiotów obniżyła się o ok. 2 tys.), to jednak wyraźny trend wzrostowy widoczny w latach 2000-2008 utracił swój stały charakter. Obniżeniu w roku 2011 (o 19%) uległa również liczba podmiotów nowo zarejestrowanych, natomiast wzrosła (o 39%) liczba zawieszonych działalności gospodarczych (dane wg GUS).
- W kontekście rosnącego bezrobocia i niewystarczającego popytu na pracę wspieranie rozwoju przedsiębiorczości ma swój jeszcze jeden aspekt. Można go ująć w lapidarną zasadę: „Im więcej pracodawców, tym więcej miejsc pracy”. O prawdziwości tego stwierdzenia przekonują pośrednio wyniki ewaluacji wsparcia udzielonego osobom bezrobotnym w formie bezzwrotnych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej w latach 2007-2008 (badania własne WUP, www.wup.opole.pl). Wykazała ona skuteczność instrumentu również w wymiarze bilansu zatrudnienia – powstałe firmy zwiększyły swoje zatrudnienie na tyle, że przekroczyło ono znacznie wielkość straconego zatrudnienia w wyniku likwidacji podmiotu.
- Promocja przedsiębiorczości jako element w największym stopniu stymulujący poziom popytu na pracę została podkreślona w wielu dokumentach o charakterze strategicznym i operacyjnym. Znalazła swoje miejsce w *Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015*

w priorytecie 1: **Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki** i w priorytecie 3: **Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości**; w *Strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007-2013* w wytycznej 1.2: **Poprawa poziomu wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu** oraz w *Zintegrowanym Pakiecie Wytycznych WE* w zakresie stworzenia bardziej konkurencyjnego otoczenia dla działalności gospodarczej i wsparcia prywatnej inicjatywy poprzez lepsze uregulowania prawne oraz promowania kultury w większym stopniu opartej na przedsiębiorczości i stworzenie otoczenia sprzyjającego rozwojowi MŚP.

- Kontekst stanowią tu również zapisy *Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2015* w ramach 4-tego celu polityki spójności, którym jest **Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz sektora usług**.
- Kwestię rozwoju przedsiębiorczości akcentuje również *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* w ramach priorytetu II: **Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw** i priorytetu VIII: **Regionalne kadry gospodarki**.
- W *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego* rozwój przedsiębiorczości został wskazany w celu operacyjnym B: **Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej oraz istniejącego potencjału gospodarczego**.
- *Wieloletni Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia do 2015 roku* ujmuje z kolei kwestię wsparcia i rozwijania przedsiębiorczości w ramach priorytetu II – **Integracja społeczna w obszarze rynku pracy**.

4.2.2 Działania podejmowane przez powiatowe urzędy pracy województwa opolskiego oraz Wojewódzki Urząd Pracy finansowane ze środków Funduszu Pracy i EFS

Wytyczna		PROMOCJA I WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
Opis działań	Działania kluczowe	<p>1. działania zgodne z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy polegające na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - udzieleniu osobom bezrobotnym jednorazowych dotacji na podjęcie działalności gospodarczej, - zrefundowaniu podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy dla osób bezrobotnych (PUP) <p>2. realizacja projektu systemowego pn. <i>Sięgnij PO KLucz do biznesu 2</i> w ramach działania 6.2 PO KL, obejmującego wsparcie doradcze i finansowe dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą (WUP)</p> <p>3. wdrażanie Działania 6.1 <i>Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie</i> (w jego ramach poddziałania 6.1.3 <i>Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych</i>) (WUP)</p>
	Działania uzupełniające	-
Ewentualni partnerzy		-
Źródła finansowania działań		Fundusz Pracy, budżet państwa (w tym EFS), budżet JST
Zakładane rezultaty działań		1. utworzenie nowych podmiotów gospodarczych oraz nowych miejsc pracy

5.2.3 Działania podejmowane przez inne jednostki

Wytyczna		PROMOCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
Opis działań	Działania kluczowe	<p>1. działalność Młodzieżowego Centrum Kariery obejmująca promowanie wśród młodzieży postaw przedsiębiorczych, zajęcia warsztatowe, porady i informacje indywidualne i grupowe z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, promocję zachowań przedsiębiorczych poprzez warsztaty z zakresu zakładania własnej firmy (OHP)</p> <p>2. całoroczna działalność Mobilnego Centrum Informacji Zawodowej ukierunkowana na promowanie postaw przedsiębiorczości wśród młodzieży uczącej się oraz bezrobotnych i poszukujących pracy, grupową informację i poradnictwo zawodowe z zakresu zakładania oraz prowadzenia własnej działalności gospodarczej, indywidualną informację i poradnictwo zawodowe z zakresu zakładania oraz prowadzenia własnej działalności gospodarczej (OHP)</p>
	Działania uzupełniające	1. rozwijanie sektora przedsiębiorczości społecznej w regionie poprzez utworzenie i funkcjonowanie instytucji otoczenia sektora ekonomii społecznej przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Opolu: Polsko – Francuskie Centrum Promocji i Rozwoju Gospodarki Społecznej, które ułatwi podejmowanie wspólnych inicjatyw z zakresu gospodarki społecznej na poziomie ponadnarodowym, celem Centrum będzie m.in. doradztwo, szkolenia, konsultacje w podmiotach ES oraz prowadzenie akcji informacyjno - promocyjnych (ROPS)

Ewentualni partnerzy	Partnerstwo: - OHP i AIP, PUP, inkubatory przedsiębiorczości, szkoły - ROPS oraz Rada Regionalna Burgundii
Źródła finansowania działań	budżet państwa (w tym EFS), środki własne
Zakładane rezultaty działań	<p>1. uzyskanie przez osoby uczące się, bezrobotne i poszukujące pracy wiedzy o zakładaniu, prowadzeniu własnej działalności gospodarczej oraz o możliwościach pozyskania środków finansowych na założenie i prowadzenie własnej działalności, zasadach marketingu, wzmocnienie w ww. grupach postaw przedsiębiorczych;</p> <p>w zakresie działań uzupełniających:</p> <p>1. Główne rezultaty zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie Polsko – Francuskiego Centrum Promocji i Rozwoju Gospodarki Społecznej, - udzielenie wsparcia doradczego 5 osobom pracującym w podmiotach ES lub zamierzających założyć podmiot ES, - przeprowadzenie kampanii promocyjno-informacyjnej na rzecz ES i zatrudnienia w sektorze ES, - utworzenie bazy informacji nt. inicjatyw i projektów z zakresu ES w regionie, - adaptowanie rozwiązań francuskich podmiotów ekonomii społecznej oraz wypracowanie nowych rozwiązań w zakresie funkcjonowania opolskich przedsiębiorstw społecznych, - polsko – francuski katalog dobrych praktyk ES dla otoczenia sektora ES.

4.3 Wspieranie partnerstwa i współpracy na rynku pracy oraz podnoszenie jakości usług instytucji rynku pracy

4.3.1 Kontekst

- Partnerstwo stanowi niezwykle istotny, „miękki” wymiar kształtowania sytuacji na rynku pracy. Pozwala na zwiększenie skuteczności podejmowanych działań, ich zakresu a także na cenną wymianę myśli i praktyki - z uwagi na różny bagaż doświadczeń, zakres kompetencji i możliwości oddziaływania na rynek pracy podmiotów tworzących układ partnerski. Profesjonalnie zorganizowane służby zatrudnienia starające się w synergiczny, skuteczny sposób rozwiązywać problemy społeczne – taki ideał przyświeca tej wytycznej. Można chyba zaryzykować stwierdzenie, iż ten ideał, choć wciąż nieobecny, staje się jednak coraz bliższy.
- Analizując ubiegłoroczne RPD zauważyć i podkreślić wypada, iż pewne partnerstwa przy realizacji określonych zadań mają już charakter trwały, co dobrze świadczy o ich efektywności.

- Realizacja tej wytycznej koncentrować się jak zwykle będzie przede wszystkim na działaniach zmierzających do podnoszenia kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy a także na dywersyfikacji świadczonych przez nie usług. Drugi kierunek działań to organizacja przedsięwzięć angażujących szerokie zaplecze społeczne, w tym instytucje samorządowe, pracodawców, instytucje opieki społecznej, edukacji itp.
- Kontekst w wymiarze europejskim stanowi w przypadku tego kierunku działań wytyczna 1.3: **Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy** Strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007-2013.
- *Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015* podkreśla znaczenie rozwoju systemu publicznych służb zatrudnienia w priorytecie 3-tym: **Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości**, gdzie mowa jest o wzroście efektywności instytucjonalnej obsługi rynku pracy, oraz w punkcie 5.3: **Wzbogacenie oferty i podwyższenie jakości usług świadczonych przez wojewódzkie i powiatowe urzędy pracy**.
- Z kolei *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia* korespondują z tą wytyczną RPD w obszarze 1-go celu strategicznego, jakim jest **Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa** oraz celu 2-go: **Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej**, gdzie mowa jest m.in. o konieczności wspomaganie i usprawniania instytucji rynku pracy i pomocy społecznej w kierunku ich efektywności oraz zwiększenia dostępu do oferowanych przez nie usług.
- Ranga jakości pracy służb zatrudnienia została dostrzeżona również na płaszczyźnie *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki* w obrębie priorytetu 1: **Zatrudnienie i integracja społeczna** (jednym z celów jest podniesienie potencjału instytucji działających w obszarze rynku pracy) i priorytetu VII: **Rynek Pracy dostępny dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej** (cel będzie realizowany m.in. poprzez wsparcie dla instytucji i organizacji działających na rzecz aktywizacji zawodowej).
- Wspieranie partnerstwa w wymiarze lokalnym stanowi jedno z postulowanych działań priorytetu I – **Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców Opolszczyzny** wpisanego

w *Wieloletni Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia do 2015 roku*. Z kolei w priorytecie II – *Integracja społeczna w obszarze rynku pracy* akcentuje się poprawę dostępu do informacji o usługach świadczonych przez instytucje rynku pracy.

4.3.2 Działania podejmowane przez podmioty zaangażowane w realizację RPD

Wytuczna		WSPIERANIE PARTNERSTWA I WSPÓŁPRACA NA RYNKU PRACY ORAZ PODNOSZENIE JAKOŚCI USŁUG INSTYTUCJI RYNKU PRACY
Opis działań	Działania kluczowe	<ol style="list-style-type: none"> całoroczna działalność Mobilnego Centrum Informacji Zawodowej obejmująca współpracę ze szkołami, akademickimi biurami karier, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w zakresie upowszechniania wiedzy na temat rynku pracy, orientacji zawodowej i innej, współpracę z powiatowymi urzędami pracy i szkołami w zakresie organizacji targów edukacji i pracy, szkolenia pracowników MCIZ (OHP) szkolenia podwyższające kwalifikacje dla pracowników PUP i WUP (PUP i WUP) szkolenie podnoszące kwalifikacje dla osób prowadzących agencje zatrudnienia w województwie opolskim (WUP) wdrażanie szkoleń metodycznych dla doradców zawodowych i liderów klubów pracy publicznych służb zatrudnienia (WUP) rozwój dialogu, partnerstwa publiczno – społecznego i współpracy na rzecz przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego na poziomie regionalnym pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej a organizacjami pozarządowymi w ramach projektu systemowego <i>Podnoszenie kwalifikacji kadry pomocy i integracji społecznej w województwie opolskim</i> - Poddziałanie 7.1.3 PO KL (ROPS)
	Działania uzupełniające	<ol style="list-style-type: none"> prowadzenie zajęć - praktyk półrocznych dla studentów Wydziału Pedagogiki Pracy Uniwersytetu Opolskiego (WUP) organizacja indywidualnych praktyk zawodowych dla studentów (WUP) prowadzenie klubów pracy (PUP) prowadzenie sklepów z pracą (WUP i PUP) organizacja targów pracy przez Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w miastach powiatowych woj. opolskiego; podczas targów wszyscy zaproszeni wystawcy będą mogli zaprezentować swoją ofertę. Wśród zaproszonych znajdują się szkoły ponadgimnazjalne, uczelnie wyższe, lokalni pracodawcy, instytucje pozarządowe oraz instytucje rynku pracy (OHP)
Ewentualni partnerzy		Partnerstwo: - OHP i szkół, uczelni wyższych, PUP, poradni psychologiczno – pedagogicznych, pracodawców, CAZ, organizacji pozarządowych, WUP - WUP i PUP, uczelni wyższych, agencji zatrudnienia, OHP
Źródła finansowania działań		Fundusz Pracy, budżet państwa (w tym EFS), środki własne
Zakładane rezultaty działań		<ol style="list-style-type: none"> zwiększenie dostępu do usług rynku pracy wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy, osadzonych w aresztach śledczych i zakładach karnych oraz młodzieży uczącej się, aktywizacja bezrobotnych, zwiększenie dostępu do ofert pracy, wzrost jakości usług poradnictwa i pośrednictwa pracy świadczonych w ramach publicznych służb zatrudnienia, większa spójność współpracy na linii służby zatrudnienia – pracodawcy, zwiększenie efektu synergii w działaniach instytucjonalnych na rynku pracy w ramach działań ROPS: zorganizowanie dwóch wizyt studyjnych dla

	liderów instytucji pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowych, w których łącznie uczestniczyć będzie min. 40 osób oraz jednego seminarium dla pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej oraz kadr prowadzących pracę z rodziną pt. <i>Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej</i> , w której łącznie uczestniczyć będzie min. 70 osób.
--	--

4.4 Edukacja ustawiczna

4.4.1 Kontekst

- Od lat głównym problemem polskiego – a w jeszcze większym stopniu wojewódzkiego - systemu kształcenia ustawicznego jest niski udział uczestnictwa osób w wieku 25-64 lata. Wg danych Eurostatu, w 2005 roku jedynie 5,2% osób z tej grupy uczestniczyło w edukacji pozaszkolnej lub szkoleniach, co klasyfikuje nasz kraj bardzo nisko w UE¹. W roku 2010, zgodnie z informacjami podawanymi przez GUS, udział w kształceniu ustawicznym mieszkańców naszego kraju i województwa w wieku 15-64 lata wynosił odpowiednio 5,3% i 4,9%². Nieco więcej światła na tę problematykę rzuciła ekspertyza kształcenia ustawicznego w regionie, wykonana na zlecenie WUP w ramach realizacji projektu systemowego *Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy*, dostępna na stronie projektu www.obserwatorium.opole.pl. Wykazała ona rozwojowy charakter usług edukacyjnych świadczonych przez instytucje szkoleniowe, i to zarówno po stronie podaży (wzrost liczbowy branży) jak i popytu (rosnące zainteresowanie podnoszeniem kwalifikacji). Przywołać tu także należy ogólnopolskie badania GUS pn. *Kształcenie dorosłych* przeprowadzone w IV kwartale 2006 roku. Według ich ustaleń, w skali kraju w jakiegokolwiek formie kształcenia uczestniczyło 35,8% osób w wieku 25-64 lata, z tego 5,5% w kształceniu formalnym, 18,6% w kształceniu pozaformalnym i 25,4% w kształceniu nieformalnym.
- Z powyższymi danymi korespondują dane pochodzące z szeregu badań społecznych, sondujących dość znaczną gotowość mieszkańców Opolszczyzny do udziału w edukacji ustawicznej³. Zadowolająco wypada również aktywność szkoleniowa osób bezrobotnych: w latach 2003-2010 liczba osób biorących udział w tej formie aktywizacji wzrosła

¹ Krajowy Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2007 rok, s. 7.

² Bank Danych Lokalnych, stat.gov.pl.

³ *Alienacja, mobilność, przedsiębiorczość – wokół problemu długotrwałego bezrobocia*, s. 39, *Diagnoza sytuacji zawodowej osób zatrudnionych w restrukturyzowanych gałęziach gospodarki Opolszczyzny*, s. 55-63, *Diagnoza sytuacji zawodowej osób odchodzących z rolnictwa na Opolszczyźnie*, Opole 2005, s. 39-45, *Plany zawodowe studentów ostatnich lat opolskich uczelni wyższych*, Opole 2004, s. 18, *Mobilność zawodowa osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy w województwie opolskim*, s. 27

http://www.wup.opole.pl/start/index.php?option=com_content&task=view&id=30&Itemid=58

z 1 896 do 6 807. Co prawda rok 2011 przyniósł spadek, jednak spowodowany ograniczeniem możliwości finansowania szkoleń ze środków Funduszu Pracy (samorządy otrzymały zdecydowanie niższe środki FP na aktywizację bezrobotnych).

- Aby kształcenie ustawiczne miało warunki do rozwoju, konieczne jest stworzenie sieci placówek świadczących usługi w tym zakresie. Jednym z elementów monitorowania tego systemu jest prowadzony przez WUP rejestr instytucji szkoleniowych. Warunki te to także stworzenie podstaw dla systemu e-learningu, który – oprócz treści dydaktycznych – zapewnia korzystającym opanowanie nowoczesnych technologii informacyjnych. Dostępność do kształcenia ustawicznego zwiększają również projekty szkoleniowe skierowane do określonych grup beneficjentów, realizowane w ramach PO KL. Ich zaletą jest możliwość nieodpłatnego podniesienia kwalifikacji a także udzielanie wsparcia towarzyszącego, likwidującego często bardzo istotne bariery społeczne (opieka nad dziećmi i innymi osobami zależnymi, zwrot kosztów dojazdu itp.).
- Problem kształcenia ustawicznego przewija się przez niemal wszystkie dokumenty programowe. W *Strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej na lata 2007-2013* znalazł swoje miejsce w wytycznej 3: **Zwiększenie liczby i poprawa jakości miejsc pracy**, z kolei w *Strategii Rozwoju Kraju* znalazł się w kontekście priorytetu 2: **Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej** i priorytetu 3: **Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości**.
- *Program Operacyjny Kapitał Ludzki* kwestie kształcenia ustawicznego podjął przede wszystkim w ramach priorytetu VIII: **Regionalne kadry gospodarki** oraz IX: **Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach**.
- Na polu dokumentów regionalnych kształcenie ustawiczne wpisano w cel operacyjny A: **Dobrze wykształcone społeczeństwo** *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego* oraz priorytet III: **Edukacja i kształcenie ustawiczne** *Wieloletniego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia do 2015 roku*.

4.4.2 Działania podejmowane przez podmioty zaangażowane w realizację RPD

Wytyczna		EDUKACJA USTAWICZNA
Opis działań	Działania kluczowe	<p>1. działania ROPS obejmujące: 1) szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla kadr instytucji pomocy społecznej, działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych zadań i w szczególności dotyczące realizacji działań w zakresie aktywnej integracji i rozwoju pracy socjalnej (w ramach projektów systemowych), 2) organizowanie akcji i kampanii promocyjno – informacyjnych o zasięgu i charakterze regionalnym w zakresie stosowania aktywnych form integracji społecznej, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz z zakresu integracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym, 3) opracowanie, realizacja i monitoring wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechnienia ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i ich otoczenia w regionie (ROPS)</p> <p>2. organizacja i realizacja kursów kwalifikacyjnych z zakresu: uprawnień pedagogicznych, oligofrenopedagogiki, terapii pedagogicznej, bibliotekoznawstwa, pedagogiczno-metodyczny dla nauczycieli języka angielskiego i niemieckiego, organizacji i zarządzania oświatą dla oświatowej kadry kierowniczej (WOM)</p> <p>3. wdrażanie Działania 8.1 PO KL <i>Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie</i> (WUP)</p> <p>4. wdrażanie w ramach PO KL Działania 9.1 <i>Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty</i>, Działania 9.3 <i>Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego</i> oraz Działania 9.4 <i>Wysoko wykwalifikowane kadry oświaty</i> (WUP)</p> <p>5. prezentacje i warsztaty dla nauczycieli prowadzone w macierzystych szkołach przez nauczycieli konsultantów WODiP w zakresie multimedialnej tablicy interaktywnej, systemu prowadzenia testów TESTICO, robotów humanoidalnych sterowanych komputerem oraz programów komputerowych wspomagających proces nauczania i bezpieczeństwa w Internecie (WODiP)</p> <p>6. realizacja projektu systemowego <i>Edukacja ku Przyszłości</i>, obejmującego moduł <i>Zaczarowany Świat</i> (przeprowadzenie kursów metodycznych przygotowujących do prowadzenia zajęć pozalekcyjnych z wykorzystaniem eksperymentów i doświadczeń oraz kursów wykorzystania technologii internetowych i komunikacyjnych w nauczaniu) oraz moduł <i>Nowe technologie na usługach edukacji</i> (kurs metodyczny przygotowujący do prowadzenia zajęć pozalekcyjnych z wykorzystaniem technologii ICT oraz kurs certyfikujący z wykorzystania technologii internetowych i komunikacyjnych w edukacji) (WODiP)</p>
	Działania uzupełniające	<p>1. opiniowanie kierunków kształcenia w powiatach (PUP)</p>
Ewentualni partnerzy		<p>Partnerstwo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - WOM i szkół wyższych, Opolskiego Kuratora Oświaty, Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie - partnerstwo PUP i szkół ponadgimnazjalnych, instytucji szkolących i powiatowych rad zatrudnienia.
Źródła finansowania działań		<p>budżet państwa (w tym EFS), budżet JST, środki własne, odpłatność uczestników</p>
Zakładane rezultaty działań		<p>1. rezultaty działań ROPS obejmujące: 1) usprawnienie realizacji zadań wynikających ze specyfiki pracy w pomocy społecznej, poprzez przeszkolenie min. 350 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej,</p>

	<p>w tym min. 50 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją, min. 30 pracowników socjalnych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych ops i pcp., min. 40 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej w zakresie pracy z osobami niepełnosprawnymi, min. 40 pracowników pomocy społecznej i instytucji rynku pracy w zakresie współdziałania obu instytucji i udzielania przez nie kompleksowego wsparcia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym w celu ich aktywizacji zawodowej. W zakresie doradztwa zakładanym rezultatem jest udzielenie min. 100 godz. doradztwa specjalistycznego oraz przeprowadzenie konsultacji z min. 30 pracownikami ops i pcp.; 2) opracowanie oraz wydanie czterech edycji (po 500 szt. każda) <i>Kwartalnika Pracowników Socjalnych Śląska Opolskiego</i> pt. <i>Empowerment</i>, ponadto wydanie 49 4–stronicowych wkładek w gazecie regionalnej pt. <i>„Integracja bez barier</i> a także 2000 e-wydań na stronie internetowej gazety regionalnej, wydanie 500 szt. broszury pt. <i>Droga do adopcji</i> oraz zorganizowanie jednego pikniku na rzecz rodzin i rodzicielstwa zastępczego dla około 200 osób, 3) opracowanie dokumentu planistycznego: wieloletniego, regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ES i jej otoczenia w regionie,</p> <p>2. podniesienie kwalifikacji nauczycieli i zwiększenie możliwości ich zatrudnienia w oświacie,</p> <p>3. rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie m.in. poprzez szkolenia i kursy dla osób pracujących i przedsiębiorców, doradztwo dla firm, wsparcie dla osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem z przyczyn dotyczących pracodawcy, rozwijanie współpracy sektora badawczego z przedsiębiorcami w ramach wdrażania priorytetu VIII POKL</p> <p>4. wzrost jakości i atrakcyjności kształcenia w placówkach edukacyjnych regionu dzięki wdrażaniu działań: 9.1, 9.3 i 9.4 POKL</p> <p>5. całodziennych wyjazdów do szkół w celu przeprowadzenia prezentacji i warsztatów dla nauczycieli</p> <p>6. w ramach projektu systemowego WODiP: uzyskanie certyfikatów z zakresu wykorzystania technologii internetowych i komunikacyjnych przez 320 nauczycieli, udział w kursach metodycznych 320 nauczycieli</p>
--	---

4.5 Poprawa informacji o rynku pracy

4.5.1 Kontekst

- Poprawa informacji o rynku pracy jest już stałym elementem wszystkich RPD. Od lat podobny jest również schemat podejmowanych działań: z jednej strony wytycza go nurt „badawczy”, realizowany zwłaszcza przez WUP, UMWO, ROPS i Instytut Śląski, z drugiej zaś nurt „upowszechniający”, skoncentrowany na rozpowszechnianiu informacji i multiplikacji źródeł tej informacji. Obydwa nurty mają charakter kontekstowy dla pozostałych działań podejmowanych w ramach RPD, ponieważ często wspierają proces decyzyjny i pomagają wskazać obszary wymagające wsparcia.
- Bez wątplenia na intensywność działań badawczych związanych z rynkiem pracy pozytywnie wpłynęła możliwość wykorzystywania środków finansowych EFS w ramach

PO KL. Dzięki nim powołane zostały do życia trzy rozbudowane projekty systemowe, które nie kończą się po przeprowadzeniu jednego badania, lecz prowadzą wieloletnie, bardziej systematyczne obserwacje. Mowa tu o projektach: Opolskie Obserwatorium Rynku Pracy II (WUP Opole, www.obserwatorium.opole.pl), Opolski System Informacji Społeczno – Gospodarczej (UMWO, www.osisg.opolskie.pl), Obserwatorium Integracji Społecznej (ROPS Opole, ois.rops-opole.pl), prowadzące działalność badawczą, doradczą i informacyjną w zakresie integracji społecznej.

- Oprócz działań stricte badawczych, realizacja tego zadania będzie obejmowała rozpowszechnianie – w różny sposób – informacji o rynku pracy i zagadnieniach z nim związanych. Zwracają tu uwagę zwłaszcza interesujące projekty skierowane do młodzieży i realizowane przez OHP, istotne zwłaszcza z uwagi na grupę docelową – osoby dopiero wkraczające na rynek pracy i nie obeznane z jego środowiskiem.
- Konieczność poprawy informacji o rynku pracy została wskazana w:
 - Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki w obrębie priorytetu I: **Zatrudnienie i integracja społeczna** oraz priorytetu VII: **Rynek pracy otwarty dla wszystkich oraz promocja integracji społecznej**.
 - Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w art. 8 pkt 3, i art. 9 pkt 9
 - Wieloletnim Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia do 2015 roku w priorytecie IV.

4.5.2 Działania podejmowane przez podmioty zaangażowane w realizację RPD

Wytyczna		POPRAWA INFORMACJI O RYNKU PRACY
Opis działań	Działania kluczowe	<ol style="list-style-type: none"> 1. prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz upowszechnianie jego wyników (WUP) 2. działalność badawcza Opolskiego Obserwatorium Rynku Pracy II w ramach Poddziałania 6.1.2 PO KL (WUP) 3. realizacja badań empirycznych pn. <i>Edukacja permanentna w tworzeniu bogactwa narodów i regionów w przestrzeni europejskiej</i> (IS) 4. budowa baz danych związanych z identyfikacją procesów społeczno-demograficznych w regionie opolskim (IS) 5. działalność badawcza i analityczna w ramach projektu Opolski System Informacji Społeczno-Gospodarczej (UMWO) 6. działalność badawcza, doradcza i informacyjna w ramach projektu Obserwatorium Integracji Społecznej, obejmująca w roku 2012 przeprowadzenie badania regionalnego pt. <i>Ekonomia społeczna w województwie opolskim – w stronę rozwiązań systemowych</i> (opracowanie raportu z badania) oraz opracowanie wielowymiarowej analizy porównawczej <i>Stopień zagrożenia ubóstwem w woj. opolskim w 2011 r.</i> (ROPS)
	Działania uzupełniające	<ol style="list-style-type: none"> 1. prowadzenie usługi dla uczniów gimnazjów pn. <i>Dzień filmowy. Kalejdoskop zawodów</i> popularyzującej informacje na temat wymagań związanych z zatrudnieniem w poszczególnych zawodach (WUP)

	<ol style="list-style-type: none"> 2. prowadzenie stron internetowych (PUP i WUP) 3. prowadzenie infokiosków (PUP i WUP) 4. spotkania doradców zawodowych z osadzonymi w zakładach karnych (WUP) 5. umieszczanie ofert pracy w prasie (PUP i WUP) 6. prowadzenie Rejestru Agencji Zatrudnienia (WUP) 7. prowadzenie Rejestru Instytucji Szkoleniowych (WUP) 8. wydawanie biuletynów informacyjnych (WUP i PUP) 9. działalność Mobilnego Centrum Informacji Zawodowej, polegająca m.in. na świadczeniu usługi grupowej i indywidualnej informacji zawodowej w formie stacjonarnej i wyjazdowej, rozpowszechnianiu materiałów informacyjnych, broszur, poradników, ulotek, udostępnianiu filmów o zawodach (Kalejdoskop zawodów), informatorów, przewodników po zawodach, spotkaniach doradców zawodowych z osadzonymi w zakładach karnych, prowadzenie strony internetowej (OHP) 10. działalność Młodzieżowych Centrów Kariery, obejmująca m.in. upowszechnianie aktualnej informacji zawodowej, organizację targów i giełd pracy, rozpowszechnianie ulotek, plakatów, materiałów drukowanych oraz multimedialnych programów komputerowych, aktualizację strony internetowej (OHP)
Ewentualni partnerzy	<ul style="list-style-type: none"> - partnerstwo WUP i gimnazjów oraz zakładów karnych - partnerstwo WUP i PUP - partnerstwo UMWO i WUS - partnerstwo ROPS i ośrodków pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowych - partnerstwo OHP i JST, szkół ponadgimnazjalnych, zakładów karnych, aresztów śledczych
Źródła finansowania działań	<p>budżet państwa (w tym EFS), Fundusz Pracy, budżet JST, środki własne</p>
Zakładane rezultaty działań	<ol style="list-style-type: none"> 1. opracowanie i rozpowszechnienie dwóch rankingów zawodów deficytowych i nadwyżkowych, 2. w ramach działalności <i>Opolskiego Obserwatorium Rynku Pracy II 330</i> instytucji otrzyma comiesięczne informacje o zwolnieniach w województwie opolskim, informację zbiorczą za 2010 rok oraz końcowy raport badań losów absolwentów w województwie opolskim, a także wyniki badań edukacji ustawicznej, 3. wzrost wiedzy w zakresie objętym analizami PIN Instytut Śląski, 4. wzrost wiedzy w zakresie badań i analiz prowadzonych w ramach projektu systemowego OSISG, 5. w ramach pracy badawczej OIS ROPS: <ul style="list-style-type: none"> - uzyskanie wiedzy na temat sytuacji podmiotów ekonomii społecznej oraz szans i zagrożeń dla rozwoju tego sektora w województwie opolskim. Efektem badania będzie także sformułowanie wniosków i rekomendacji dla instytucji publicznych oraz innych podmiotów prowadzących działalność na rzecz sektora ekonomii społecznej; - monitoring warunków życia mieszkańców województwa, zwłaszcza osób i rodzin o najniższych dochodach, w największy stopniu zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Ocena realizacji zadań polegających na przeciwdziałaniu i ograniczaniu ubóstwa. <p>w zakresie działań uzupełniających:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. uczniowie zwiększą swoją orientację na rynku pracy dzięki usłudze <i>Dzień filmowy</i>, 2. wzrost wiedzy klientów publicznych służb zatrudnienia o formach świadczonej pomocy oraz umiejętności poruszania się po rynku pracy

5. Monitoring i sprawozdawczość

Zaprezentowane w niniejszym dokumencie zadania zostały przedstawione i zaproponowane przez podmioty współuczestniczące w realizacji Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia dla Województwa Opolskiego na 2012 rok. Podmioty te będą prowadziły bieżący monitoring tych zadań oraz wdrażały odpowiednie działania w przypadku, gdyby osiągnięcie założonych rezultatów było zagrożone.

Po zakończeniu 2012 roku, a co za tym idzie wygaśnięciu realizacji Regionalnego Planu Działań, podmioty realizujące zobowiązane są do dnia **24 stycznia 2013** roku złożyć sprawozdanie z realizacji planu, opierając się na zawartych w nim założeniach. Na tej podstawie Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu stworzy sprawozdanie całościowe dla całego województwa opolskiego, które – wraz z pozostałymi sprawozdaniami regionalnymi – stanowić będzie element sprawozdawczości z osiągnięcia zakładanych rezultatów Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia.

Wszystkie instytucje z terenu województwa opolskiego, zainteresowane przystąpieniem do realizacji Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia dla Województwa Opolskiego na 2012 rok oraz uzupełnieniem go o własne działania realizowane na rzecz rynku pracy, zachęcamy do wypełnienia dołączonej karty zadań i przesłanie jej na adres:

Wojewódzki Urząd Pracy

ul. Głogowska 25c

44 – 315 Opole

Informacji na temat sposobu wypełniania karty oraz Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia dla Województwa Opolskiego na 2012 rok udziela Państwu pracownicy WUP w Opolu: P. Katarzyna Rybak – tel. 44 17 052, e-mail: k.rybak@wup.opole.pl
P. Paweł Łazarczyk – tel. 44 17 509, e-mail: p.lazarczyk@wup.opole.pl

WSTĘPNA KARTA ZADANIA

Cele strategiczne i operacyjne STRATEGII ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Strategie, w ramach
których mieści się zadanie
(cele strategiczne, operacyjne)

Tytuł zadania

priority, które umożliwia
zrealizować zadanie
(problem, na który odpowiada
zadanie)

Opis zadania 1.
(czego będzie dotyczyło) 2.
3.
4.
5.
6.

Instytucja odpowiedzialna za
zadanie

Ew. partnerzy

Źródła finansowania zadania

Zakładane rezultaty zadania

O.K.

Co należy zrobić?

Kto?

Kiedy?

Działania do wykonania
przed podjęciem realizacji
projektu 1.
2.
3.

Uwagi

